

Uitgave
in de Nederlandse taal

Wetgeving

Inhoud

I Besluiten waarvan de publicatie voorwaarde is voor de toepassing

.....

II Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing

Commissie

2001/680/EG:

- ★ **Aanbeveling van de Commissie van 7 september 2001 betreffende leidraden bij de tenuitvoerlegging van Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) (Kennisgeving geschied onder nummer C(2001) 2503) ⁽¹⁾ .....**

1

2001/681/EG:

- ★ **Beschikking van de Commissie van 7 september 2001 betreffende leidraden bij de tenuitvoerlegging van Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) (Kennisgeving geschied onder nummer C(2001) 2504) ⁽¹⁾ .....**

24

⁽¹⁾ Voor de EER relevante tekst.

II

(Besluiten waarvan de publicatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

AANBEVELING VAN DE COMMISSIE

van 7 september 2001

betreffende leidraden bij de tenuitvoerlegging van Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)

(Kennisgeving geschied onder nummer C(2001) 2503)

(Voor de EER relevante tekst)

(2001/680/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, inzonderheid op artikel 211, tweede streepje,

Overwegende hetgeen volgt:

(1) In Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)⁽¹⁾ worden de essentiële eisen vastgelegd voor de deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

(2) Met Verordening (EG) nr. 761/2001 wordt op de Commissie een beroep gedaan om een grotere mate van samenhang bij de toepassing van EMAS te bevorderen, met name bij de verificatie, als bedoeld in artikel 4, lid 7.

(3) Een grotere mate van samenhang bij de verificatie kan worden bereikt met verhelderende bepalingen ten behoeve van de betrokken organisaties en door de milieuverificateurs rechtstreeks bij de uitvoering van hun taken te begeleiden.

(4) Het is juist praktische leidraden te verschaffen bij de tenuitvoerlegging van Verordening (EG) nr. 761/2001 teneinde een organisatie daadwerkelijk te ondersteunen en bij te dragen tot een geharmoniseerde ontwikkeling van EMAS in alle lidstaten. Deze leidraden zullen in het bijzonder van toepassing moeten zijn op de in bijlage I, deel B, punt 4, van deze verordening bedoelde betrokkenheid van de werknemer, alsmede op de opstelling van de in bijlage III, punt 3.1, bij deze verordening bedoelde milieuverklaringen.

(5) De in deze aanbeveling vervatte leidraden zijn in overeenstemming met het advies van het overeenkomstig artikel 14 van Verordening (EG) nr. 761/2001 ingestelde comité,

BEVEELT AAN:

(1) De in artikel 3, lid 2, onder c), van Verordening (EG) nr. 761/2001 bedoelde EMAS-milieuverklaringen zouden moeten worden opgesteld in overeenstemming met de in bijlage I bij deze aanbeveling gegeven leidraad.

(2) Organisaties die EMAS implementeren zouden rekening moeten houden met de in bijlage II opgenomen leidraad bij de betrokkenheid van werknemers.

⁽¹⁾ PB L 114 van 24.4.2001, blz. 1.

- (3) Organisaties en milieuverificateurs zouden rekening moeten houden met de in bijlage III vervatte leidraad bij de identificatie van milieuaspecten en de beoordeling van de betekenis hiervan.
- (4) Kleine en middelgrote organisaties en milieuverificateurs zouden rekening moeten houden met de in bijlage IV vervatte leidraad bij de verificatie van kleine en middelgrote ondernemingen.

- (5) Deze aanbeveling is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 7 september 2001.

Voor de Commissie
Margot WALLSTRÖM
Lid van de Commissie

BIJLAGE I

LEIDRAAD VOOR DE EMAS-MILIEUVERKLARING

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij anders aangegeven)

1. INLEIDING

Het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem EMAS is ingevoerd om organisaties te helpen bij het beheren en verbeteren van hun milieuprestaties. Deze leidraad heeft tot doel de organisatie te assisteren bij het opstellen van de milieuverklaring volgens de vereisten uiteengezet in Verordening (EG) nr. 761/2001 en stelt zaken vast waarmee organisaties rekening dienen te houden bij de voorbereiding van de verklaring overeenkomstig bijlage III.

Bij de voorbereiding van deze leidraad is aandacht geschonken aan de informatiebehoeften van de belanghebbenden alsmede aan de vraag hoe een organisatie aan deze behoeften tegemoet kan komen. Openheid, transparantie en de periodieke verstrekking van milieu-informatie zijn belangrijke factoren waardoor EMAS zich onderscheidt van andere systemen. Deze factoren zijn ook van belang voor de opbouw van een vertrouwensrelatie tussen de organisatie en de belanghebbende partijen.

1.1. *Planning*

Een zorgvuldige voorbereiding vergroot de bruikbaarheid van de milieuverklaring en voegt aanzienlijke waarde toe aan de bekendmaking van de behaalde resultaten en de continue verbetering van de milieuprestaties van de organisatie. Hierdoor wordt voor de organisatie met name een mogelijkheid geboden om een positief beeld van haar prestaties te scheppen ten behoeve van klanten, leveranciers, gemeenten, aannemers en werknemers.

Verschillende belanghebbende partijen hebben verschillende informatiebehoeften. Het is belangrijk dat hun behoeften vroegtijdig in aanmerking worden genomen met het oog op de beslissing welke vorm en inhoud aan de verklaring moeten worden gegeven, en op welke deze moet worden medegedeeld.

EMAS biedt organisaties de nodige ruimte om specifieke doelgroepen te voorzien van relevante informatie, terwijl alle informatie gegarandeerd beschikbaar blijft voor degenen die deze nodig hebben. Er moet worden nagedacht over de beste manier van informatieverstrekking, bijvoorbeeld in één enkel rapport of als uittreksels uit het geheel van gevalideerde informatie. De informatie die in de milieuverklaring wordt gebruikt, dient snel beschikbaar te zijn vanuit het milieubeheersysteem en dient als zodanig eenvoudig te genereren te zijn.

Hoewel de verordening vereist dat milieu-informatie in gedrukte vorm wordt gepresenteerd ten behoeve van personen die deze gegevens niet op een andere manier kunnen verkrijgen (bijlage III, punt 3.1), worden organisaties aangemoedigd om alle beschikbare methoden toe te passen om de milieuverklaring openbaar te maken (bijlage III, punt 3.6). Documenten in elektronische vorm, zoals internetpagina's, zijn een kostenefficiënte manier om gegevens beschikbaar te maken voor een groot aantal mensen en kunnen eenvoudig worden afgedrukt voor diegenen die niet over dit soort faciliteiten beschikken. Op die manier hoeft de organisatie geen geld te spenderen aan de vervaardiging van grote aantallen kostbare rapporten. Om een totaalbeeld te geven van de milieuprestaties van de organisatie, stelt de verordening dat de informatie beschikbaar dient te zijn in een geconsolideerde gedrukte versie bij de eerste registratie van de organisatie en vervolgens om de drie jaar. Bovendien moet de organisatie deze informatie jaarlijks bijwerken (behalve in de gevallen bedoeld in de leidraad betreffende de verificatie, validering en auditfrequentie in bijlage II bij Beschikking 2001/681/EG van de Commissie⁽¹⁾).

⁽¹⁾ Zie bladzijde 24 van dit Publicatieblad.

1.2. Opzet en inhoud

De milieuverklaring is een openbaar document en dient daarom duidelijk en bondig te worden geschreven. EMAS-verklaringen hoeven geen lange, ingewikkelde documenten te zijn. Een korte, duidelijk gepresenteerde verklaring kan alle informatie bevatten die de lezer nodig heeft. Dit is met name van toepassing op kleinere bedrijven.

In Verordening (EG) nr. 761/2001 wordt geen structuur vastgelegd voor de milieuverklaring of voor de volgorde waarin de verschillende punten moeten worden behandeld; dat wordt overgelaten aan de organisatie, vooropgesteld dat er aan de vereisten van bijlage III, punt 3.2, wordt voldaan. Indien een organisatie een algemene milieuverklaring betreffende een aantal geografische locaties overlegt, moet zij overwegen hoe de verklaring moet worden gestructureerd om te verzekeren dat de significante milieueffecten van elke bedrijfslocatie duidelijk in de algemene milieuverklaring geïdentificeerd en vermeld worden (bijlage III, punt 3.7).

De lezers van de milieuverklaring willen wellicht de milieuprestaties van een organisatie vergelijken met die van andere jaren om belangrijke tendensen te ontdekken. Daarom is het van belang om in iedere verklaring dezelfde soort informatie op te nemen als in voorgaande jaren en om alle verklaringen te herhalen, zodat het voor de lezer eenvoudiger wordt om de gegevens te vergelijken en om de informatie overzichtelijk te houden. Het is misschien aan te raden eerderde aan te wijzen om het document na voltooiing kritisch na te lezen en van commentaar te voorzien.

2. LEIDRAAD

Dit onderdeel is een leidraad bij de vereisten als neergelegd in bijlage III, punt 3.2.

Vereiste:

a) „Een duidelijke en ondubbelzinnige beschrijving van de bij EMAS te registreren organisatie met een overzicht van haar activiteiten, producten en diensten en, in voorkomend geval, haar relatie tot eventuele overkoepelende organisaties”

O o g m e r k : Een duidelijk inzicht verschaffen in de organisatie en haar activiteiten, producten en diensten.

H o e : Noem de locatie van de organisatie alsmede haar activiteiten, producten en diensten. Van commentaar voorziene kaarten, foto's en diagrammen zijn nuttige hulpmiddelen voor de verstrekking van dit soort informatie en kunnen ook gebruikt worden ter illustratie van de beheerstructuur van de organisatie en haar relatie tot andere onderdelen van de organisatie.

In de presentatie dient duidelijk te worden aangegeven of wellicht niet de gehele organisatie deelneemt aan EMAS om verwarring over delen van de organisatie, die zowel in geografisch als in bestuurlijk opzicht met elkaar verwant zijn, te voorkomen.

Indien een organisatie veel verschillende producten vervaardigt, dan kunnen deze worden ingedeeld in productgroepen. Het overzicht kan zowel informatie over geproduceerde goederen/diensten bevatten als over het aantal mensen dat bij de organisatie werkzaam is en haar belangrijkste economische gegevens.

Indien een organisatie beschikt over dochterondernemingen, joint ventures of uitbestede productieprocessen waarvan zij gedeeltelijk eigenaar is, dan dienen deze in het overzicht te worden vermeld. Dit geldt ook voor acquisities, fusies en afstotingen die in de loop van het jaar plaatsvinden.

Goede werkwijze:

- Kaarten en diagrammen;
- van commentaar voorziene luchtfoto's;

- stroomdiagrammen;
- classificatie (bv. de NACE-code) van de organisatie;
- naam van de contactpersoon (indien van toepassing).

Vereiste:

b) „Het milieubeleid en een korte beschrijving van het milieubeheer van de organisatie”

O g m e r k: Het presenteren van de beleidsverbintenissen van de organisatie en een beschrijving van de implementatie daarvan binnen de organisatie.

H o e: Neem het milieubeleid op in de milieuverklaring. Geef kort het bestuurskader weer waarbinnen het beleid wordt geïmplementeerd. Door middel van een organisatieschema met daarop de verantwoordelijkheid voor milieukwesties kunt u aangeven hoe het milieubeheersysteem wordt geïmplementeerd. Met een eenvoudig stroomschema of diagram kan ook de relatie tussen het beleid, de identificatie en de evaluatie van aspecten, taakstellingen, doelstellingen en auditing worden weergegeven.

Tips:

- Neem het milieubeleid en mogelijk een inleidende brief ondertekend door de algemeen directeur op in de milieuverklaring;
- neem een organisatieschema op met contactpersonen voor de milieuvetegenwoordiger;
- neem een diagram met de structuur van het milieubeheersysteem op;
- geef toelichting op grote veranderingen in het milieubeleid of in het beheersysteem.

Vereiste:

c) „Een beschrijving van alle belangrijke rechtstreekse en onrechtstreekse milieuaspecten van de organisatie die belangrijke milieueffecten hebben en een toelichting op de aard van die effecten in hun relatie tot die aspecten (bijlage VI)”

O g m e r k: Het geven van een geheel beeld van de significante milieuaspecten van de organisatie en het geven van uitleg over de gevolgen van haar activiteiten, producten en diensten voor het milieu. Het belangrijkste doel is dat de lezer de relatie begrijpt tussen de activiteiten van de organisatie en de belangrijkste milieueffecten die haar activiteiten kunnen hebben.

H o e: De organisatie kan beschrijven welk effect elk van haar belangrijke milieuaspecten heeft op het milieu. Ook kan de organisatie verschillende milieucompartimenten (bv. lucht, water, flora, fauna) behandelen en beschrijven welk effect haar belangrijke aspecten op elk van deze compartimenten hebben. Input/outputdiagrammen, matrices en van commentaar voorziene pictogrammen zijn alle nuttige hulpmiddelen om dit soort informatie in beknopte vorm weer te geven. Zie tevens de leidraad bij de milieuaspecten en -effecten in bijlage III bij deze aanbeveling.

Bespreek ook effecten die door ongevallen zijn ontstaan en de verantwoordelijkheden op het gebied van het milieu. Ook effecten samenhangend met activiteiten uit het verleden die mogelijk vertaald kunnen worden in toekomstige verantwoordelijkheden kunnen van belang zijn.

Voorbeeld — Milieuaspecten en milieueffecten

Het is van belang dat de EMAS-verklaring duidelijk het verband legt tussen het milieuprogramma en de diverse daaronder ressorterende activiteiten enerzijds en de aard van de eventuele milieueffecten anderzijds. Eén manier om dit te doen, is door middel van een matrix die de relatie verduidelijkt tussen de activiteiten van het programma en de daarmee samenhangende milieueffecten.

ACTIVITEITEN		AARD VAN DE MILIEUEFFECTEN
SCHAKELS IN DE KETEN VAN BEDRIJFSACTIVITEITEN INKOOP <i>Aanschaf van materialen voor fabricage, distributie en marketing</i>		
Aanschaf van plastics als grondstoffen voor de fabricage		Uitputting van niet-hernieuwbare hulpbronnen
Aanschaf van papier, karton en drukwerk		Aantasting van de biodiversiteit, mondiale opwarming en waterverontreiniging
FABRICAGE <i>(Verstrek gegevens en cijfers over de fabricage van producten en aanverwante diensten)</i> <i>Vervaardiging van het product</i>		
Persen van het product		Mondiale opwarming en verzuring
Persen en bedrukken van het product		Plaatselijke luchtverontreiniging. Afval van aluminium, lak, inkt en oplosmiddelen
MARKETING EN BEHEER <i>Ontwikkeling van, reclame voor en marketing van producten en diensten</i>		
Vervaardiging van grafisch materiaal voor verpakking en merchandising van producten		Afvalproductie door gebruik en verwijdering van fotografisch materiaal en chemicaliën die metalen en zuren bevatten
Kantoorwerkzaamheden waarbij energie, papier en kantoorapparatuur worden ge-/verbruikt		Mondiale opwarming en afvalproductie
DISTRIBUTIE <i>Vervoer van producten via de weg of de lucht van de plaats van fabricage naar distributiecentra en naar groot- en kleinhandelaren</i>		
Gebruik van verpakking uit karton en krimpfolie met het oog op vervoer		Verbruik van grondstoffen en afvalproductie
Weg- en luchtvervoer		Mondiale opwarming en plaatselijke luchtverontreiniging. Uitputting van aardoliereserves. Verkeerscongestie en lawaai
AFVALVERWIJDERING <i>Afvalverwijdering door de consument, aanleggen van excessieve voorraden, wegwerken door hergebruik, recycling, storten of verbranden</i>		
Verwijdering van verpakkingsafval door de consument		Toename van de huishoudelijke afvalstromen

Een andere manier bestaat erin, de milieueffecten van de activiteiten van de organisatie via een zogenaamde milieubalans te relateren aan de inputs en outputs die met die activiteiten samenhangen:

Input	Output	Milieueffecten
Vliegtuigbrandstof	Atmosferische emissies van:	
	— kooldioxide	Mondiale opwarming
	— waterdamp	Mondiale opwarming
	— koolwaterstoffen	Mondiale opwarming, ozonvorming nabij aardoppervlak
	— stikstofoxiden	Mondiale opwarming, verzuring, ozonvorming nabij aardoppervlak, aantasting van de stratosferische ozonlaag, eutrofiëring
	Keroseendamp (hoofdzakelijk atmosferische emissies):	Verbruik van niet-hernieuwbare hulpbronnen
	— kooldioxide	Mondiale opwarming
	— koolwaterstoffen	Mondiale opwarming, ozonvorming nabij aardoppervlak

Tips:

- Neem om te voldoen aan de vereiste zoals neergelegd in bijlage VI, punt 6.1, de criteria op voor de identificatie van belangrijke milieueffecten;
- gebruik tabellen, diagrammen of stroomschema's.

Vereiste:

d) „Een beschrijving van de milieudoelstellingen en -taakstellingen in verband met de belangrijke milieuaspecten en -effecten”

O o g m e r k : Aangeven wat de organisatie van plan is te ondernemen om haar milieuprestaties te verbeteren. Het milieuprogramma van de organisatie met zijn doelstellingen en taakstellingen moet de lezer inzicht verschaffen in de activiteiten die de organisatie ontplooit om haar milieuprestaties te verbeteren. De organisatie moet duidelijk het verband kunnen aantonen tussen de aspecten die zij het belangrijkste vindt en haar plannen om verbeteringen aan te brengen.

Hoe: Leg verbanden tussen doelstellingen en taakstellingen aan de ene kant en belangrijke milieuaspecten en -effecten aan de andere kant. Deze verbanden kunnen worden gepresenteerd in een tabel met daarbij het tijdschema waarbinnen de taakstellingen en doelstellingen dienen te zijn bereikt. Dit kan worden gecombineerd met de informatie die wordt gevraagd in vereiste c). Presenteer de taakstellingen en doelstellingen op een zodanige manier dat ze specifiek, adequaat, relevant en, waar mogelijk, meetbaar zijn.

Voorbeeld — Milieuprogramma, -doelstellingen en -taakstellingen

Aspecten	Doel- en taakstellingen	Activiteiten	Tijdschema
Materialen en gebruik van materialen	Vermindering met 20 % van de milieueffecten van materiaalgebruik	Milieurichtsnoeren integreren in het aankoopbeleid	Einde 200X
Oplosmiddelen en vluchtige organische verbindingen (VOV)	Vermindering van de emissies van oplosmiddelen tot een jaargemiddelde van minder dan:	Inbedrijfneming van een nieuwe spuitinrichting voor het aanbrengen van wateraf-dunbare dekkverf	Midden 200X
Emissies van oplosmiddelen en VOV	— 53 g/m ² (vaste stoffen) — 56 g/m ² (metalen)	Invoering van nieuwe werkwijzen in de schilderswerkplaats	Midden 200X

Tips:

- Beschrijf indien van toepassing de achterliggende gedachte voor het bepalen van doelstellingen en taakstellingen met betrekking tot voorzorgmethoden;
- beschrijf hoe de verantwoordelijkheid voor het behalen van de doelstellingen en taakstellingen is verdeeld;
- geef de kosten weer die zijn gemoeid met het behalen van de doel- en taakstellingen;
- leg verband tussen de huidige taakstellingen en doelstellingen en die uit voorgaande rapportageperioden.

Vereiste:

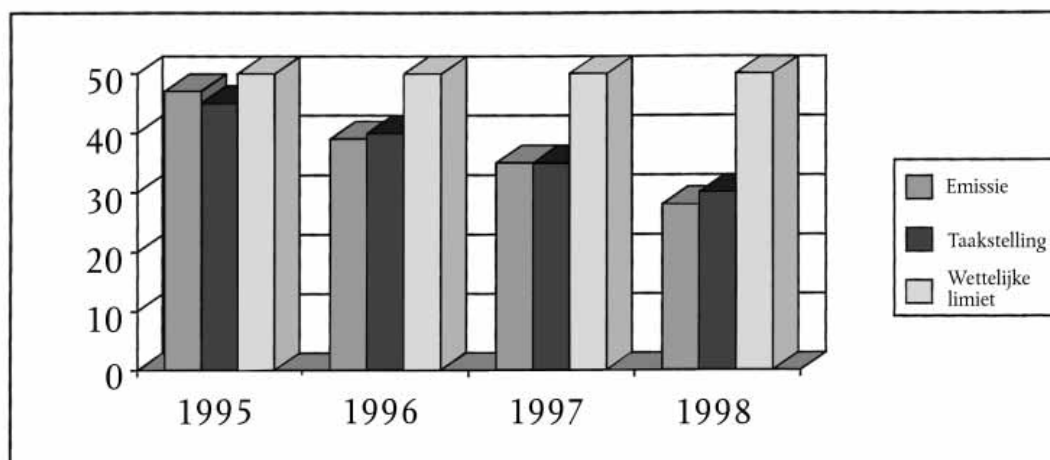
e) „Een overzicht van de beschikbare gegevens over de prestaties van de organisatie ten opzichte van haar milieudoelstellingen en -taakstellingen op het gebied van haar belangrijke milieueffecten. Dit overzicht kan cijfers bevatten betreffende verontreinigende emissies, de voortbrenging van afval, het verbruik van grondstoffen, energie en water, geluidshinder en andere aspecten vermeld in bijlage VI. De gegevens dienen van jaar tot jaar te kunnen worden vergeleken zodat kan worden beoordeeld hoe de milieuprestaties van de organisatie zich ontwikkelen”

O o g m e r k : Weergave, aan de hand van gegevens, van de milieuprestaties van de organisatie en de vorderingen die deze maakt bij het realiseren van haar doel- en taakstellingen. Ook wordt op deze wijze zichtbaar hoe de milieuprestaties van de organisatie met het verstrijken van de tijd veranderen.

H o e : Geef de milieuprestaties weer ten opzichte van de doelstellingen en taakstellingen voor de belangrijke milieuaspecten zoals gespecificeerd overeenkomstig bijlage VI. De prestaties kunnen op een aantal manieren worden weergegeven, bijvoorbeeld door middel van grafieken, schema's en tabellen. Absolute cijfers betreffende de milieuprestaties kunnen met prestatie-indicatoren worden gecombineerd en aldus een verband laten zien tussen milieuprestaties en productiviteit, jaaromzet enz. Wanneer gegevens worden vermeld, dient men ervoor te zorgen dat steeds de juiste meeteenheden worden gebruikt. Indien gegevens worden geaggregeerd vanuit verschillende bronnen binnen het milieubeheersysteem dient de organisatie er ook op toe te zien dat de aggregatiemethode accuraat is en door de verificateur kan worden gecontroleerd en gekopieerd. De gegevens dienen te worden weergegeven in een consistente opmaak zodat ze per jaar kunnen worden vergeleken.

Wellicht worden niet alle doelstellingen en taakstellingen binnen de gestelde periode gehaald, met name wanneer een organisatie zichzelf uitdagende doelen stelt. Indien dit het geval is, dan is het raadzaam om in de milieuverklaring een aantekening op te nemen waarin u de reden aangeeft.

Voorbeeld — Uitstoot van CO₂ in relatie tot taakstellingen en wetgeving

Tips:

- Het gebruik van milieuprestatie-indicatoren draagt bij tot de helderheid, transparantie en vergelijkbaarheid van de informatie;
- leg uit welke stappen zijn ondernomen om het huidige prestatieniveau te bereiken;

- zet de prestaties tegenover de doelstellingen en taakstellingen alsmede de wettelijke vereisten en de nationale of branchespecifieke milieudoelen;
- leg uit hoe de gegevens zijn verkregen en verwerkt;
- geef aan in welke mate aan eerdere taakstellingen en doelstellingen is voldaan om zo een volledig beeld te geven van milieuprestaties van de organisatie;
- geef aan waarom taakstellingen niet zijn gerealiseerd;
- geef aan waarom bepaalde gegevens niet beschikbaar zijn (geen metingen verricht, niet hoeven te voldoen aan wettelijke vergunningen of limieten enz.).

Vereiste:

f) „Andere factoren in verband met de milieuprestaties, onder andere ten opzichte van wettelijke bepalingen betreffende hun belangrijke milieueffecten”

Oogmerk: Indien de organisatie informatie geeft over haar milieuprestaties ten opzichte van vastgestelde belangrijke milieueffecten, dient zij haar prestaties af te zetten tegen het wettelijk vereiste niveau. Ook kan de organisatie andere informatie die verband houdt met haar milieuprestaties in de verklaring opnemen.

Hoe: Bij het rapporteren van gegevens zoals beschreven onder d) kan de organisatie ook informatie over wettelijke limieten opnemen om zo te laten zien dat zij hieraan voldoet. De organisatie kan voorts informatie opnemen over investeringen die zijn gedaan ter verbetering van de milieuprestaties, steun aan plaatselijke milieugroeperingen en stappen die zijn ondernomen om de dialoog met belanghebbende partijen aan te gaan. Organisaties zouden kunnen overwegen om informatie over bestaande veiligheidsplannen op te nemen.

Tips:

- Productinformatie;
- aankoopbeleid;
- belangrijke beslissingen en investeringen;
- voorzorgsmaatregelen/activiteiten ter bescherming van het milieu/preventieve maatregelen;
- klachten, openbare of gemeenschapsbelangen;
- onderzoek en ontwikkeling;
- incidenten en verzuim;
- begroting.

Vereiste:

g) „De naam en het erkenningsnummer van de milieuverificateur en de datum van validering”

Oogmerk: Het verstrekken van informatie over de persoon die de milieuverklaring heeft gecontroleerd en het moment waarop die controle heeft plaatsgevonden.

Hoe: De organisatie kan hiertoe een formele verklaring geven waarin staat wat de verificateur heeft gedaan ter validering van de verklaring.

3. CRITERIA VOOR RAPPORTAGE OVER MILIEUPRESTATIES

Het gebruik van milieuprestatie-indicatoren verhoogt de helderheid, transparantie en vergelijkbaarheid van de informatie. Het is van belang de juiste indicatoren te kiezen, daar deze moeten voldoen aan de vereisten die zijn neergelegd in bijlage III, punt 3.3. De Commissie heeft een leidraad ontwikkeld voor de keuze en het gebruik van milieuprestatie-indicatoren.

4. INFORMATIEVOORZIENING SPECIFIEKE DOELGROEPEN

Organisaties willen wellicht informatie publiceren die speciaal is toegesneden op individuele belanghebbende partijen. Hieronder treft u een aantal suggesties aan voor wat betreft de behoefte aan informatie van verschillende belanghebbende partijen. Zie ook bijlage III, punt 3.6.

Belanghebbende partijen en de behoefte aan informatie:

4.1. *Omwonenden en plaatselijke overheden*

Specifieke interesse is te verwachten voor:

- de milieu- en gezondheidsaspecten van geproduceerde en uitgestoten stoffen;
- externe risico's en de manier waarop de organisatie deze voorkomt of hiermee omgaat;
- informatie over de aard van klachten, het aantal klachten en hun afhandeling;
- informatie over de niet-naleving van emissielimieten en de maatregelen die zijn genomen om herhaling te voorkomen.

4.2. *Klanten*

De relatie tussen een onderneming en haar leveranciers en klanten is meestal van langdurige aard. Met name klanten vormen een invloedrijke doelgroep. Zij kunnen specifieke milieureisten naar voren brengen aan hun leveranciers (aankoopbeleid) met betrekking tot producten, processen, diensten of beheer.

De aard van de informatie waarin klanten geïnteresseerd zijn en de gewenste verbeteringen op milieugebied kunnen het beste in nauwe samenwerking en in persoonlijke gesprekken worden vastgesteld.

4.3. *Werknemers*

Een groot aantal organisaties ziet haar eigen werknemers als een belangrijke gebruikersgroep van de milieuverklaring. Indien van toepassing kan de organisatie het milieurapport ter discussie voorleggen aan de ondernemingsraad. Er kan specifieke interesse worden verwacht voor de volgende zaken:

- de relatie tussen het milieu en de werkomstandigheden, inclusief ongevallen en incidenten en de manier waarop de organisatie hiermee omgaat;
- de plannen en mogelijkheden voor interne training op milieugebied;
- de implementatie van het milieubeheersysteem.

4.4. *Financiële instellingen/investeers*

Een groeiend aantal investeerders, banken en verzekeringsmaatschappijen is geïnteresseerd in de milieustrategie en milieuprestaties van organisaties. Er kan specifieke interesse worden verwacht voor de volgende zaken:

- de milieustrategie en milieuprestaties van een organisatie op bedrijfsniveau,
- de relatie tussen informatie over het milieu en financiële informatie,
- het nalevingsgedrag van de organisatie en de kwaliteit van haar milieubeheer,
- bodemvervuiling en de aanwezigheid van zeer risicovolle stoffen, zoals asbest in het gebouw, mogelijke milieurisico's die verband houden met (nieuwe) productieprocessen, producten of diensten.

4.5. *Maatschappelijk middenveld*

Consumenten en consumentengroeperingen, evenals niet-gouvernementele milieuorganisaties, hebben in veel gevallen interesse voor:

- het milieubeleid en de milieuprestaties van organisaties in relatie tot processen, producten en diensten;
  - actuele zaken op politiek vlak of in de media, bijvoorbeeld de recycling van gebruikte producten in de elektronica-industrie, de verwijdering van giftige stoffen in de verf- en lijmbranche, de oorsprong van hout in de hout- en meubelindustrie, etc. Organisaties dienen te beseffen dat het goed is om hun standpunten, activiteiten en resultaten op deze gebieden duidelijk naar voren te brengen;
  - een duidelijk overzicht van de ontwikkeling van de milieuprestaties in de loop der jaren, zowel op individuele locaties als binnen het gehele bedrijf, zodat deze kunnen worden vergeleken met de wettelijke vereisten, de beste beschikbare technologieën en de prestaties van andere, vergelijkbare organisaties;
  - informatie over concrete taakstellingen en doelstellingen op de korte en langere termijn, niet alleen met betrekking tot emissies, maar ook wat betreft indirecte milieueffecten, zoals het gebruik van grondstoffen, producten en diensten, afgedankte producten en vervoer;
  - de toepassingswijze van het voorzorgprincipe bij het nemen van milieubeslissingen.
-

BIJLAGE II

LEIDRAAD VOOR WERKNEMERSPARTICIPATIE IN HET KADER VAN EMAS

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij anders aangegeven)

1. INLEIDING

De leidraad voor werknemersparticipatie in het kader van EMAS II is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Artikel 1, lid 2, van Verordening (EG) nr. 761/2001, waarin het volgende bepaald wordt:

„EMAS heeft als doel de gestage verbetering van de milieuprestaties van organisaties te bevorderen door:

...

d) de werknemers actief in de organisatie te betrekken, alsmede door een beroepsopleiding en bijscholing die de actieve medewerking aan de onder a) bedoelde taken mogelijk maakt. Indien zij daarom verzoeken, worden ook de vertegenwoordigers van het personeel daarbij betrokken.”

In bijlage I bij Verordening (EG) nr. 761/2001 wordt gesteld:

„De organisatie moet opleidingsbehoeften identificeren. Zij moet eisen dat al het personeel waarvan het werk een belangrijk effect op het milieu kan hebben een passende opleiding heeft genoten.

Zij moet procedures vaststellen en bijhouden om haar medewerkers of leden in iedere relevante functie en op elk relevant niveau bewust te maken van:

- a) het belang van naleving van het milieubeleid en de procedures en van de eisen van het milieuzorgsysteem;
- b) de feitelijk of potentiële, significante milieueffecten van hun werkzaamheden en de voordelen van verbeterde persoonlijke prestaties voor het milieu;
- c) hun eigen taken en verantwoordelijkheden voor de naleving van het milieubeleid en de procedures en van de eisen van het milieuzorgsysteem, met inbegrip van de eisen voor het voorbereid zijn en reageren op noodsituaties;
- d) de potentiële consequenties als van gespecificeerde werkprocedures wordt afgeweken.

Personeel dat taken uitvoert die een belangrijk effect op het milieu kunnen hebben, moet vakbekwaam zijn op basis van passende scholing, opleiding en/of ervaring (bijlage I, deel A, punt 4.2).”

„In aanvulling op de voorschriften van bijlage I, deel A, worden werknemers betrokken bij het proces ter gestage verbetering van de milieuprestaties van de organisatie. Hiertoe moet gebruik worden gemaakt van passende participatievormen zoals een ideeënboek of projectgericht groepswerk of milieucorités. De organisaties nemen nota van de richtsnoeren van de Commissie inzake de beste werkpraktijk op dit gebied. Indien zij daarom verzoeken, worden ook de vertegenwoordigers van het personeel daarbij betrokken (bijlage I, deel B, punt 4).”

Betrokkenheid van iedereen bij het werken aan het milieu creëert mogelijkheden om effectiever te werken en is een voorwaarde voor succes. De actieve betrokkenheid van werknemers bij het proces van gestage verbetering van de milieuprestaties van de organisatie moet niet als een last worden gezien. Deze leidraad probeert juist het tegenovergestelde te onderstrepen.

Deze leidraad laat zien welke manieren en middelen er zijn om voor een actieve betrokkenheid van werknemers te zorgen waardoor er effectiever wordt gewerkt, de werknemers en de bedrijfsleiding minder belast worden en EMAS op de juiste wijze uitgevoerd wordt.

Het werken aan en voor het milieu moet een continu proces zijn. Zonder de actieve betrokkenheid en participatie van iedereen (zowel leiding als personeel) in een organisatie zal dat niet lukken.

Betrokkenheid van iedereen binnen een organisatie is ook de beste manier om een milieubeheersysteem levendig en fris te houden. De ervaring leert dat beheersystemen waarbij niet iedereen actief betrokken is, al gauw bureaucratistische trekken gaan vertonen en slecht gaan functioneren.

Het is belangrijk werknemers te laten inzien dat werken aan het milieu geen bedreiging vormt, maar juist positief kan werken: de arbeidsomstandigheden kunnen erdoor verbeteren en daarnaast kunnen werknemers er trots op zijn dat ze in een milieubewuste organisatie werken.

Onderzoek, audits van EMAS-organisaties en ervaring op het gebied van veranderingen in de arbeidsorganisatie in het algemeen hebben aangetoond dat de resultaten verbeteren wanneer alle werknemers voortdurend actief betrokken zijn en vooral wanneer hun vertegenwoordigers een actieve bijdrage leveren aan de werkzaamheden.

De ervaring leert eveneens dat de vermoeidheid die na enige tijd werken met systemen als EMAS en ISO 14001 kan optreden, voorkomen kan worden door een actieve betrokkenheid van het personeel.

2. BEPALINGEN

2.1. Algemeen

De organisatie dient in te zien dat een actieve betrokkenheid van de werknemers een stuwende kracht en een noodzakelijke voorwaarde is voor continue en succesvolle verbeteringen in milieuprestaties en tevens een sleutelrol speelt bij deze verbetering. De organisatie dient in te zien dat een actieve betrokkenheid van de werknemers de juiste methode is om het milieubeheer- en milieuauditsysteem succesvol in de organisatie te verankeren.

De organisatie dient in te zien dat de term „betrokkenheid van werknemers” zowel de deelneming als de informatie van de individuele werknemers en hun vertegenwoordigers omvat, een en ander afhankelijk van de nationale systemen. Daarom zou er een regeling voor werknemersparticipatie op alle niveaus moeten zijn.

Er dienen middelen beschikbaar te komen voor een actieve betrokkenheid van de werknemers.

De verificateur dient te kunnen beschikken over tastbare bewijzen dat dit gebeurt. Voorbeelden hiervan zijn:

notulen van vergaderingen met vakbonden, ondernemingsraden of andere organisaties die de werknemers vertegenwoordigen, of van andere vergaderingen binnen de organisatie

de beschikbaarheid van afdoende mogelijkheden voor educatie, opleiding en voorlichting

mogelijkheden voor werknemers om suggesties te doen (ideëenbussysteem)

beschikbaarheid van milieucités

vergaderingen tussen de leiding en vertegenwoordigers van de werknemers over de milieuprestaties

oprichting van milieuteams of werkgroepen of projectgroepen

periodieke verstrekking van informatie aan de werknemers en hun vertegenwoordigers

contacten van de verificateur met de werknemers en hun vertegenwoordigers

actieve betrokkenheid, informatie en participatie tussen de milieufunctionaris/vertegenwoordiger van de bedrijfsleiding en de werknemers en hun vertegenwoordigers

De organisatie dient in te zien dat betrokkenheid, ontvankelijkheid en een actieve ondersteuning door de leiding van de organisatie voorwaarden zijn voor het welslagen van bovengenoemde processen. In dit verband dient de noodzaak van terugkoppeling van de leiding naar werknemers te worden benadrukt.

2.2. *Onderwijs en opleiding*

De organisatie dient de noodzaak in te zien van continue informatieverstrekking aan en opleiding van het personeel op milieugebied. Elementaire voorlichting en opleidingen dienen aan alle werknemers te worden gegeven. Opleiding van het leidinggevend personeel is eveneens van wezenlijk belang om veranderingsprocessen te sturen.

Het kennisniveau van werknemers die meer rechtstreeks betrokken zijn bij het milieubeheer binnen de organisatie, bijvoorbeeld door hun participatie in gezamenlijke werkgroepen, dient aanzienlijk te worden verhoogd. Deze kennisverwerving dient minimaal maar niet uitsluitend betrekking te hebben op EMAS, milieubeleid, beste praktijk en communicatie.

2.3. *Inspraakniveaus*

De organisatie dient in te zien dat werknemersparticipatie belangrijk en noodzakelijk is op elk niveau en in elke fase, vanaf het allereerste moment dat er gewerkt wordt met het milieubeheersysteem. Daarom dienen de organisaties hun werknemers actief te betrekken bij:

- het formuleren van het milieubeleid van de organisatie;
- de eerste milieuevaluatie, de analyse van de stand van wetenschap en techniek en het verzamelen en controleren van de informatie;
- het opzetten en invoeren van een milieubeheer- en milieuauditsysteem ter verbetering van de milieuprestaties;
- milieucités om informatie te krijgen en te komen tot participatie tussen de milieufunctionaris/vertegenwoordiger van de bedrijfsleiding en de werknemers en hun vertegenwoordigers;
- gemeenschappelijke werkgroepen voor het milieuactieplan en milieuaudits;
- de opstelling van de milieuverklaringen.

2.4. *Suggesties van werknemers en beloning daarvan*

De organisatie dient ervoor te zorgen dat er voor de werknemers eenvoudige manieren zijn om voorstellen ter verbetering van het milieu te doen. Dit dient bijvoorbeeld te gebeuren door ideeënbusen te plaatsen.

Wanneer acties van werknemers leiden tot verbeteringen van de economische en/of milieuprestaties van de organisatie, dienen deze werknemers daarvoor te worden beloond. Hiervoor kunnen systemen met zowel een financiële als een andere beloning worden gebruikt.

—

BIJLAGE III

LEIDRAAD BIJ DE IDENTIFICATIE VAN MILIEUASPECTEN EN DE BEOORDELING VAN DE BETEKENIS ERVAN

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij anders aangegeven)

1. DOELSTELLING VAN DE LEIDRAAD

De leidraad geeft richtsnoeren ter identificatie van significante milieuaspecten, voortvloeiend uit activiteiten, producten en diensten waar een organisatie die EMAS toepast, beheercontrole over of invloed op heeft, overeenkomstig bijlage VI van de verordening. Onder EMAS staan significante milieuaspecten centraal in het milieubeheersysteem van een organisatie, bij de evaluatie en verbetering van haar milieuprestaties door het formuleren van doelstellingen en taakstellingen en bij het continue evaluatieproces. Significante milieuaspecten en invloeden zijn ook relevant in het kader van de milieuverklaring overeenkomstig bijlage III.

2. RELATIE TUSSEN MILIEUASPECTEN, SIGNIFICANTE MILIEUASPECTEN EN SIGNIFICANTE MILIEUEFFECTEN

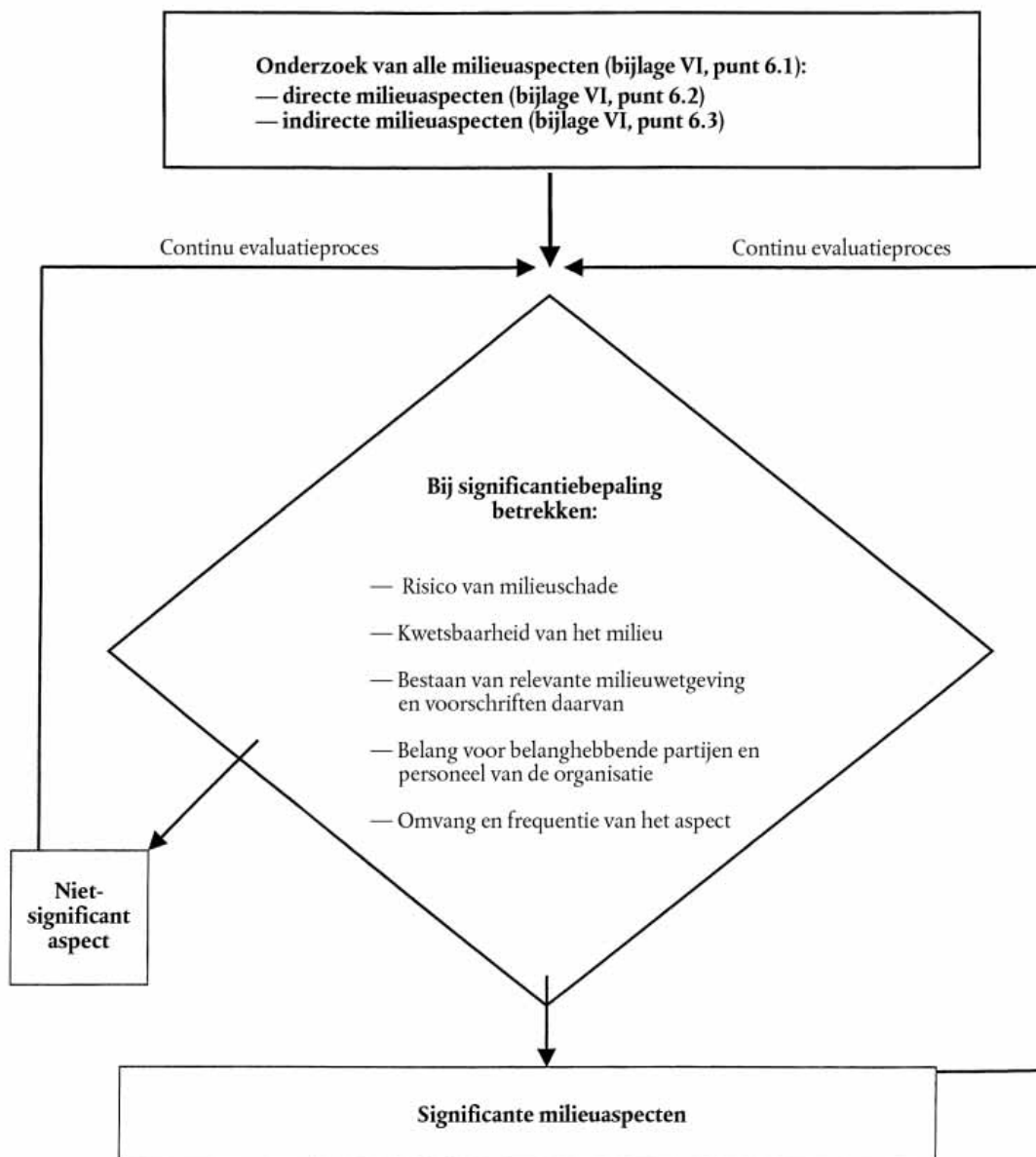
Het bij EMAS gehanteerde beginsel is dat milieuaspecten (artikel 2, onder f), van Verordening (EG) nr. 761/2001) van de activiteiten van een organisatie milieueffecten hebben (artikel 2, onder g)). Wanneer een milieuaspect van de organisatie een significant effect op het milieu heeft, moet dat aspect als significant beschouwd worden en in het milieubeheersysteem worden opgenomen.

3. STAPSGEWIJZE PROCEDURE OM SIGNIFICANTE MILIEUASPECTEN TE IDENTIFICEREN

In bijlage VI worden voorbeelden van „directe” en „indirecte” milieuaspecten gegeven. Deze lijst is niet volledig. Het is voor een organisatie van belang om bij de eerste milieuanalyse en het daaropvolgende continue evaluatieproces onbevooroordeeld, zakelijk en uitvoerig te kijken naar de specifieke milieuaspecten van haar activiteiten, producten en diensten. In sommige gevallen is het moeilijk een geïdentificeerd milieuaspect als „direct” of „indirect” te classificeren. In zo'n geval moet men het hoofddoel van de identificatie van milieuaspecten voor ogen houden, namelijk het verkrijgen van een zo volledig mogelijk overzicht van de gevolgen van activiteiten, producten en diensten van de organisatie voor het milieu en alle bestaande milieuaspecten onder de loep nemen. Het classificeren van een aspect als direct of indirect is minder belangrijk dan ervoor te zorgen dat alle aspecten geïdentificeerd zijn zodat zij door het beheersysteem beheerd kunnen worden. De identificatieprocedure van significante milieuaspecten kan als volgt worden samengevat:

Stap 1	Identificatie van alle milieuaspecten
Stap 2	Vaststelling van de criteria voor significantie door de organisatie, rekening houdend met de communautaire wetgeving
Stap 3	Identificatie van significante milieuaspecten op basis van de criteria genoemd bij stap 2

4. HOE DIRECTE MILIEUASPECTEN TE IDENTIFICEREN

Directe milieuaspecten houden verband met activiteiten, producten en diensten van de organisatie zelf; de organisatie heeft hier directe beheercontrole over. Iedere organisatie moet rekening houden met de directe aspecten van haar activiteiten. Niet-industriële organisaties zullen zich echter vaak op de indirecte milieuaspecten van hun activiteiten, producten en diensten moeten richten.

Hulptabel handelwijze

- Gesprekken met personeel
- Bezoeken locatie en directe omgeving
- Gesprekken met stakeholders
- Inspectie documenten (bv. lijsten veiligheidsgegevens, vergunningen)

- Bestuderen wetgeving (bv. materieel recht, technische vereisten zoals het verplicht controleren van milieuvriendelijke stoffen)
- Bestuderen milieukeurcriteria
- Controleren informatie van de kamers van koophandel, enz.
- Gesprekken met andere EMAS-bedrijven
- Aandacht voor materiaalstromen
- Bestuderen bestaande prestatie-indicatoren
- Kijken naar alle onderdelen en infrastructuur van de organisatie (bv. pijpleidingen, elektriciteitsleidingen en spoorlijnen)

Hulptabel aandachtspunten

- Inkoopbeleid
- Emissie in water en lucht
- Afval
- Gebruik van hulpbronnen
- Energieverbruik
- Lokale milieukwesties
- Bodemgebruik en -verontreiniging
- Voorgeschiedenis
- Transport

5. HOE INDIRECTE MILIEUASPECTEN TE BEÏNVLOEDEN (BIJLAGE VI, PUNT 6.3)

In bijlage VI, punt 6.3, staan indirecte milieuaspecten op hetzelfde niveau als directe milieuaspecten overeenkomstig bijlage VI, punt 6.2. Indirecte milieuaspecten kunnen het gevolg zijn van interactie tussen een organisatie en derden. Tot op zekere hoogte kunnen deze aspecten door de organisatie die EMAS-registratie aanvraagt, beïnvloed worden. Voor niet-industriële organisaties, zoals plaatselijke overheden of financiële instellingen, is het van belang dat zij ook oog hebben voor milieuaspecten die verband houden met hun kerntaken. Een inventarisatie die beperkt blijft tot de milieuaspecten van de locatie en de faciliteiten van de organisatie, is ontoereikend.

Hulptabel handelwijze

- Gesprekken met (onder)aannemers en leveranciers (bv. dienstverlenende bedrijven, verhuurders)
- Gesprekken met klanten
- Aandacht voor gebruik en afvoer van producten
- Aandacht voor activiteiten van (onder)aannemers
- Aandacht voor criteria milieukeur
- Controle informatie van kamers van koophandel, enz.
- Gesprekken met andere EMAS-bedrijven
- Gesprekken met NGO's en andere belanghebbende partijen
- Aandacht voor informatie over geleverde producten en diensten

Hulptabel aandachtspunten

- Productproblemen
- Contracten
- Transportkwesties
- Nieuwe markten voor bestaande producten
- Financiële producten
- Assortiment
- Toerisme
- Diensten

Directe milieuaspecten kunnen gereguleerd worden door interne beleidsbesluiten. Bij indirecte milieuaspecten moet een organisatie echter nagaan in hoeverre zij invloed kan uitoefenen op (onder)aannemers, leveranciers, klanten en gebruikers van haar producten en diensten om het milieu te verbeteren. Een organisatie dient in deze vindingrijk te zijn. Op basis van bijlage VI, punt 6.3, onder a) t/m g), kan bij het bepalen van het beheer van indirecte milieuaspecten onder meer, maar niet uitsluitend, aandacht besteed worden aan:

- a) *aan producten gerelateerde onderwerpen (ontwerp, ontwikkeling, verpakking, vervoer, gebruik en terugwinning/afvoer van afval)*

Organisaties kunnen in hun onderzoek betrekken:

- beschikbare resultaten van levenscyclusanalyses van hun producten,
  - resultaten van het ontwikkelen en gebruiken van milieueffectindicatoren,
  - milieuaspecten van aangeleverde producten en van het productieproces van hun producten,
  - gevolgen van voorspelbaar verkeerd gebruik, ontoelaatbare terugwinning of afvoer van hun producten,
  - informatiebehoefte voor klanten, consumenten en leveranciers en aanvullende klantenvoorlichting (bv. over gebruik en afvoer van producten),
  - duurzaamheid en mogelijkheden tot reparatie van producten, compatibiliteit van bestaande producten met nieuwe productseries en vervangende onderdelen;
- b) *investerings, verstrekken van leningen en verzekeringsdiensten*

Organisaties kunnen in hun onderzoek betrekken:

- toelatingsbeleid en verzekeringspremies (bv. voorkeursbehandeling voor „groene” bedrijven en EMAS-organisaties),
  - investeringsbeleid (groene investeringen),
  - beoordelingsprocedures (vermindering van milieurisico's),
  - verstrekking leningen (bv. voorkeursbehandeling voor „groene” bedrijven en EMAS-organisaties),
  - assortiment (bv. groene fondsen);
- c) *nieuwe markten*

Introductie van bestaande producten op nieuwe markten kan leiden tot nieuwe milieuaspecten. Organisaties zouden hierbij aandacht kunnen schenken aan:

- de bestaande infrastructuur, bv. voor recycling of verwerking van gevaarlijk afval, transport en verwerking van problematische stoffen of de behandeling van afvalwater, voor noodsituaties,
- technologische en voorlichtingsnormen,
- inzicht in milieukwesties in de nieuwe markt;

d) *keuze en samenstelling van diensten (bv. vervoer of catering)*

Organisaties kunnen bijvoorbeeld letten op het milieubeleid van dienstverlenende bedrijven, zoals:

- accommodatieverstrekkers (hotels, conferentiecentra),
- vervoersdiensten (milieuvriendelijk vervoer, efficiënte vervoersorganisatie, technische normen en brandstofgebruik van voertuigen),
- assortiment, groen inkoopbeleid, gebruik van herbruikbaar en composteerbaar serviesgoed, afvalbeleid van cateringbedrijven;

e) *overheids- en planologische besluiten*

Organisaties kunnen bijvoorbeeld letten op:

- aspecten voortvloeiend uit de uitvoering van planologische besluiten in de toekomst,
- resultaten van experimentele spellen of computermodellen,
- ervaring opgedaan met de implementatie van soortgelijke projecten;

f) *samenstelling assortiment*

Dit is belangrijk voor organisaties die producten van derden verkopen of distribueren; zo kunnen zij:

- een „groen” inkoopbeleid ontwikkelen met betrekking tot aannemers en producten,
- de voorkeur geven aan producten die volgens een regeling met productterugname verkocht worden,
- binnen hun assortiment zoeken naar producten met algemeen erkende milieukeuren;

g) *milieuzorg en opleiding van aannemers, onderaannemers en leveranciers*

Organisaties kunnen bijvoorbeeld:

- bij (onder)aannemers en leveranciers informeren naar de milieuprestatie van hun activiteiten en producten,
- lijsten met veiligheidsgegevens, productlijnanalyses of door aannemers verstrekte relevante uittreksels daarvan analyseren,
- (onder)aannemers en leveranciers opleiden (bv. door adviezen te geven over vermindering van milieurisico's),
- „groene clausules” in hun contracten opnemen.

Hulptabel aandachtspunten

- Klantenvoorlichting (bv. over gebruik en verwijdering van producten, adviezen ter vermindering van milieurisico's)
- „Groen” inkoopbeleid
- Voorkeursbehandeling van „groene” bedrijven, bv. EMAS-bedrijven (leningen, verzekering)
- „Groene” investeringen
- Projecten voor terugname van producten
- „Groene” clausules in contracten

6. WIJZE VAN VASTSTELLING SIGNIFICANTIE

Om te kunnen bepalen of alle geïdentificeerde milieuaspecten significant zijn, moeten deze worden bestudeerd en geëvalueerd. Milieuaspecten waarvan is vastgesteld dat ze significant zijn, moeten in het milieubeheersysteem en in het constante evaluatieproces worden opgenomen. Ook aspecten die als niet-significant geïdentificeerd zijn, moeten worden geëvalueerd omwille van gewijzigde omstandigheden. Om de significantie van de desbetreffende milieuaspecten te bepalen, definieert de organisatie haar eigen criteria. Op basis van Verordening (EG) nr. 761/2001 dienen de criteria „breed, reproduceerbaar en onafhankelijk controleerbaar te zijn” (bijlage VI, punt 6.4) en „rekening te houden met de communautaire wetgeving” (bijlage VI, punt 6.1). In bijlage VI, punt 6.4, onder a) t/m g), worden enkele van de criteria genoemd die een organisatie kan betrekken bij de significantiebepaling van haar milieuaspecten.

Een organisatie zou bij de significantiebepaling van een milieuaspect voornamelijk de hiernavolgende aandachtspunten moeten betrekken:

- Risico van milieuschade
- Kwetsbaarheid van het lokale, regionale en mondiale milieu
- Omvang, aantal en frequentie van het aspect of het effect
- Bestaan van relevante milieuwetgeving en voorschriften daarvan
- Belang voor belanghebbende partijen en personeel van de organisatie

Deze punten en de geselecteerde criteria kunnen behandeld worden in de vorm van vragen die met „ja” of „nee” beantwoord kunnen worden of op een meer gedifferentieerde manier worden gebruikt om in eerste instantie de significantie van de milieuaspecten van de organisatie te bepalen en in tweede instantie een prioriteitenlijst op te stellen (bv. door indeling in „hoog”, „gemiddeld” en „laag” of „zeer belangrijk”, „minder belangrijk” en „niet belangrijk”).

De organisatie zal bij de evaluatie tevens moeten kijken naar het opstarten en het stilleggen van activiteiten en haar redelijkerwijs te voorziene noodsituaties. Bovendien zullen zowel vroegere, huidige als toekomstige activiteiten in aanmerking moeten worden genomen.

Bruikbare informatiebronnen voor het uitvoeren van de evaluatie zijn bijvoorbeeld vergunningen, relevante regelgeving (bv. voor gekwantificeerde grenswaarden of de monitoring van schadelijke stoffen), nationale actieplannen, lokale beleidsvoornemens, monitoringgegevens of wetenschappelijke studies. Regelgevende instellingen, klanten en leveranciers, milieuorganisaties, brancheorganisaties, industrieverenigingen, kamers van koophandel en wetenschappelijke instituten kunnen eveneens bruikbare informatie verstrekken ter ondersteuning van de evaluatie.

Hulptabel aandachtspunten

- Accumulatie van verontreinigende stoffen
- Klimaatverandering (broeikasgassen, afbraak van de ozonlaag)
- Verzuring van water en bodem
- Eutrofiëring van water en verzadiging van de bodem met stikstof
- Biodiversiteit, druk op gebieden met speciale betekenis voor natuurbehoud (bv. versnippering habitats)
- Introductie en verspreiding van vreemde organismen
- Effecten van metalen
- Fotochemische oxidanten en ozon in de troposfeer
- Effecten van (gevaarlijke) chemische stoffen waaronder persistente organische verontreinigende stoffen
- Onjuist gebruik van bodem- en waterreserves
- Luchtverontreiniging en geluidshinder in steden
- Niet-cyclische materiaalstromen, afval en resten in het milieu

BIJLAGE IV

LEIDRAAD VOOR VERIFICATEURS VAN KLEINE EN MIDDELGROTE ONDERNEMINGEN (KMO's) EN IN HET BIJZONDER KLEINE EN MICROBEDRIJVEN

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij anders aangegeven)

1. INLEIDING

Het is algemeen bekend dat KMO's problemen hebben met de invoering van beheersystemen zoals ISO 9001, ISO 14001 en EMAS. Ze vinden deze systemen te bureaucratisch en te tijdrovend. Deze bedrijven hebben niet zozeer moeite om de eisen die deze beheersystemen aan een onderneming stellen te begrijpen, maar veeleer met het vinden van voldoende financiële middelen en mensen om deze systemen in te voeren en te onderhouden. Een specifieke moeilijkheid is dat ondernemingen doorgaans uitsluitend vertrouwen op gecontroleerde documentatie om aan te tonen dat een beheersysteem voldoet aan de eisen, zoals vastgelegd in de normen en de regelgeving. Het onderhouden en controleren van een dergelijk systeem is zeer tijdrovend en strookt vaak in het geheel niet met de manier van werken in kleine bedrijven.

Kleine bedrijven kenmerken zich door korte hiërarchische trajecten, breed inzetbare medewerkers, on-the-job-training en het vermogen zich snel aan veranderingen aan te passen. Het is de taak van de verificateur om de sterke en zwakke kanten van dergelijke ondernemingen bloot te leggen en de verificatie zo uit te voeren dat het geen onnodige belasting vormt voor kleine bedrijven. Deze leidraad geldt voor kleine en in sommige gevallen alleen voor zeer kleine ondernemingen (microbedrijven). De verificateur moet op grond van zijn ervaring bepalen of, afgezet tegen de beschikbare middelen, deze leidraad toepasbaar is voor de onderneming die wordt onderzocht.

2. DOCUMENTATIE

Het doel van documentatie in een beheersysteem is ervoor te zorgen dat een organisatie haar werkzaamheden consequent kan uitvoeren op de manier waarop zij een bedrijf of onderneming wil beheren. Schriftelijke procedures kunnen worden gebruikt om ervoor te zorgen dat elke activiteit volgens de regels wordt uitgevoerd, ongeacht de uitvoerende persoon. Documentatie wordt ook gebruikt om aan te tonen dat specifieke operaties en procedures op correcte wijze zijn uitgevoerd, zoals bijvoorbeeld het verstrekken van monitoringgegevens om aan te tonen dat de wettelijke voorschriften zijn nageleefd.

Bij het uitvoeren van een verificatie bij KMO's dienen de verificateurs te letten op de volgende punten:

— **Niet alle procedures hoeven schriftelijk vastgelegd te worden.**

In kleine ondernemingen zijn mondelinge procedures en on-the-job-trainingen heel gebruikelijk. Het is de taak van de verificateur om vast te stellen of een procedure werkt.

Voorbeeld: Een bedrijf kan voor zijn locatie een bepaalde procedure hanteren om verschillende soorten afval te scheiden. De volgende twee punten dienen te worden aangetoond:

- de exploitant weet wat hij doet,
- de afvalscheiding werkt in de praktijk.

— **Procedures moeten in verhouding staan tot het beoogde resultaat.**

Als men wil vaststellen of de juiste procedures worden gehanteerd, moet rekening worden gehouden met de omvang en de complexiteit van de operatie, de aard van de daaraan verbonden milieueffecten en de competentie van degenen die de operatie uitvoeren. Eenvoudige stroomschema's, pictogrammen, aantekeningen en matrixen zijn vaak het meest effectief.

3. CONTROLE VAN DE DOCUMENTEN

Bij de controle van de documenten is het van primair belang vast te stellen of de vereiste documenten in het bezit zijn van degenen die ze nodig hebben. Dit betekent in het eenvoudigste geval dat er een lijst moet zijn van de documenten en van de personen die deze in hun bezit moeten hebben. Om te controleren of het systeem werkt kan men dan volstaan met vast te stellen of de medewerkers daadwerkelijk in het bezit zijn van de documenten die ze zouden moeten hebben.

Voorbeeld

Procedure

Werknemer	Inkoop	Rapportage	Gegevensverzamel- ing	Emissiemeting	Reisorganisatie
	Rev. 1	Rev. 2	Rev. 1	Rev. 2	Rev. 3
Werknemer 1	X			X	
Werknemer 2					X
Werknemer 3			X		
Werknemer 4		X			
Werknemer 5					X

Om vast te stellen of een en ander is gebeurd, dient de verificateur bijvoorbeeld na te gaan of werknemer 3 daadwerkelijk in het bezit is van revisie 1 van de procedure voor gegevensverzameling en deze gebruikt.

4. BEWIJS

De verificateur dient te allen tijde te zoeken naar objectieve bewijzen voor de werkzaamheid van een systeem zonder een buitensporige hoeveelheid papierwerk. Zo is het bij kleinere bedrijven vaak eenvoudiger om de werkzaamheid van de procedures af te meten aan de resultaten.

Voorbeelden

— Temperatuurcontrole

Een verificateur hoeft de schriftelijke procedures niet te controleren om vast te stellen of de controle van de temperatuur op de juiste wijze is geschied, vooropgesteld dat de rapportage volledig is en hieruit blijkt dat de controle doeltreffend genoeg is uitgevoerd. De verificateur dient zich er ook van te vergewissen dat de werknemer die verantwoordelijk is voor dit proces de procedures ook begrijpt. Als uit de rapporten blijkt dat de controle niet overeenkomstig de voorschriften heeft plaatsgevonden, moet de onderneming kunnen aantonen dat adequate correcties zijn uitgevoerd.

— Recycling

Een organisatie met een recyclingbeleid voor papier moet aantonen dat de nodige faciliteiten (zoals bakken voor oud papier) voorhanden zijn en dat het personeel bekend is met het gebruik ervan. Of een beleid om uitsluitend gerecycleerd papier te gebruiken ook echt werkt, blijkt uit de etikettering van de verpakking van het gebruikte papier.

5. RAPPORTEN

Het feit dat een milieuverklaring overeenkomstig de eisen van EMAS openbaar moet zijn betekent niet dat het in de vorm van een glossy rapport dient te verschijnen. De bedoeling van zo'n verklaring is belanghebbende partijen inzage te geven in de milieuprestatie van het bedrijf. Voor kleine bedrijven geldt dat de meeste belanghebbenden zich in de onmiddellijke nabijheid van de locatie bevinden. In dat geval kan een bedrijf ervoor kiezen om gekopieerde informatie of iets soortgelijks te verstrekken. Het is niet de bedoeling dat EMAS door kleine bedrijven ervaren wordt als een onnodige belasting.

6. AUDIT EN EVALUATIE

In de meeste kleine bedrijven is het mogelijk om binnen de onderneming iemand te vinden die voldoende onafhankelijk is om de auditfunctie te vervullen. In heel kleine organisaties (microbedrijven) is dit soms echter niet mogelijk. Om voor de audit niet een extern bedrijf in te hoeven schakelen, kan de verificateur een aantal alternatieven accepteren:

- audits door de plaatselijke kamers van koophandel, KMO-organisaties of andere soortgelijke organisaties;
  - samenwerking tussen twee of meer microbedrijven op dezelfde locatie die gezamenlijk de middelen en deskundigheid voor de uitvoering van de audit leveren;
  - combinatie van audit en evaluatie door de bedrijfsleiding om tijd en geld te sparen.
-

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE**van 7 september 2001****betreffende leidraden bij de tenuitvoerlegging van Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)***(Kennisgeving geschied onder nummer C(2001) 2504)***(Voor de EER relevante tekst)**

(2001/681/EG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap,

Gelet op Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)⁽¹⁾, inzonderheid op artikel 2, onder s), tweede alinea, artikel 3, lid 3, onder b), en artikel 8,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Bij Verordening (EG) nr. 761/2001 worden de eisen vastgelegd waaraan organisaties moeten voldoen om aan EMAS te kunnen deelnemen.
- (2) Er moeten leidraden worden vastgesteld om te verzekeren dat Verordening (EG) nr. 761/2001 door alle lidstaten op uniforme wijze wordt toegepast.
- (3) Het is juist specifieke gevallen aan te geven waarin het moeilijk kan zijn de als EMAS-organisatie te registreren eenheid correct te definiëren, alsmede te voorzien in een geharmoniseerde aanpak in deze situatie, en in uitzonderingsgevallen waarin een eenheid die kleiner is dan een locatie toch geregistreerd mag worden.
- (4) Er zouden richtsnoeren moeten worden gegeven voor de vaststelling van de verificatieprogramma's voor onder EMAS vallende organisaties, voor de validering van milieuverklaringen en de latere jaarlijkse bijwerkingen, alsmede voor afwijkingen van het beginsel van de jaarlijks uit te voeren validering van bijgewerkte milieuverklaringen.
- (5) Tevens is het juist het gebruik van het EMAS-logo in de praktijk te harmoniseren en te verzekeren dat de volledige lijst van uitzonderingen voor het gebruik van het

logo in bepaalde omstandigheden aan duidelijkheid niets te wensen overlaat.

- (6) De in deze beschikking vervatte maatregelen zijn in overeenstemming met het advies van het overeenkomstig artikel 14 van Verordening (EG) nr. 761/2001 ingestelde comité,

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

De in artikel 2, onder s), tweede alinea, van Verordening (EG) nr. 761/2001 bedoelde eenheden worden als organisatie geregistreerd in overeenstemming met de in bijlage I gegeven leidraad.

Artikel 2

Een organisatie laat haar bijgewerkte milieuverklaring valideren, zoals bedoeld in artikel 3, lid 3, onder b), van Verordening (EG) nr. 761/2001, zulks in overeenstemming met de in bijlage II gegeven leidraad.

Artikel 3

Het in artikel 8 van Verordening (EG) nr. 761/2001 bedoelde EMAS-logo wordt gebruikt in overeenstemming met de in bijlage III gegeven leidraad.

Artikel 4

Deze beschikking is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te Brussel, 7 september 2001.

Voor de Commissie

Margot WALLSTRÖM

Lid van de Commissie

(¹) PB L 114 van 24.4.2001, blz. 1.

BIJLAGE I

LEIDRAAD INZAKE VOOR EMAS-REGISTRATIE GESCHIKTE EENHEDEN

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij uitdrukkelijk anders aangegeven)

Doelstelling van de leidraad

De uitbreiding van EMAS van de traditionele groep van industriële/verwerkingssectoren tot alle organisaties met milieueffecten betekent dat eenheden met veel uiteenlopende organisatiestructuren in EMAS zullen kunnen worden geregistreerd. Deze leidraad met richtsnoeren is opgesteld op basis van artikel 2, onder s), tweede en vierde zin, en onder t), van Verordening (EG) nr. 761/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) (hierna „de verordening” genoemd), teneinde organisaties, milieuverificateurs en bevoegde instanties bij te staan bij het bepalen van de geschikte eenheid voor registratie als organisatie in EMAS.

Bij de keuze van de te registreren eenheid moet worden uitgegaan van een combinatie van beheerscontrole en geografische locatie.

De eenheid die als een organisatie in EMAS wordt geregistreerd, mag de grenzen van een lidstaat niet overschrijden. Indien de organisatie één of meer locaties omvat, moet elke locatie waarop EMAS van toepassing is, aan alle voorschriften van EMAS voldoen, waaronder ook de gestage verbetering van de prestaties op milieugebied, zoals omschreven in artikel 2, onder b).

Voor eenheden zijn de volgende organisatiestructuren mogelijk, die verder in de tekst nader worden verklaard:

1. Organisatie die op slechts één locatie actief is.
2. Organisaties die, onder buitengewone omstandigheden, een eenheid kunnen registreren die kleiner is dan één locatie.
3. Organisatie die op verschillende locaties actief is:
  - a) met dezelfde of soortgelijke producten of diensten;
  - b) met verschillende producten of diensten.
4. Organisatie waarvoor eigenlijk geen specifieke locatie kan worden bepaald.
5. Organisatie die tijdelijke locaties beheert.
6. Onafhankelijke organisaties die als één gemeenschappelijke organisatie worden geregistreerd.
7. Kleine bedrijven die op een bepaald groot grondgebied actief zijn en dezelfde of soortgelijke producten of diensten produceren.
8. Plaatselijke instanties en overheidsinstellingen.

Deelnemers aan EMAS moeten zich er om te beginnen van bewust zijn dat milieuverificateurs en, in voorkomend geval, de bevoegde instanties invloed kunnen uitoefenen op de goedkeuring van de te registreren eenheid (zie artikel 2, onder s en t), van de verordening). Alle deelnemers zijn eveneens verplicht een milieuverklaring over te leggen die onder meer een duidelijke en ondubbelzinnige beschrijving van de organisatie die in EMAS wordt geregistreerd, bevat met een overzicht van haar activiteiten, producten en diensten en, in voorkomend geval, haar relatie tot eventuele overkoepelende organisaties (zie bijlage III, punt 3.2, onder a)). Deze eisen hangen samen met andere eisen inzake de beheerscontrole en de invloed op de milieuaspecten van de organisatie (zie bijlage I, deel A, met name punt 4.3.1, en deel B).

Het doel van deze eisen is ervoor te zorgen dat de organisatie beheerscontrole en invloed heeft op de milieuaspecten die op alle locaties belangrijke milieueffecten hebben. Deelnemers wordt derhalve aangeraden een duidelijke en gemotiveerde rechtvaardiging te hebben voor de selectie van de te registreren locaties of delen van locaties van de organisatie. Zodoende voldoen ze meteen aan de eisen van de milieuverklaring en zijn ze goed geplaatst om mogelijke vragen te beantwoorden met name van verificateurs en bevoegde instanties, maar eventueel ook van andere belanghebbende partijen. De bevoegde instantie moet registratie weigeren indien de gekozen te registreren eenheid niet overeenstemt met de definities in artikel 2, onder s) en t), van de verordening, zoals in deze leidraad uitgelegd. In geval van twijfel moet een organisatie dan ook reeds in de startfase van de implementatie van een milieubeheersysteem (EMS) het advies van de bevoegde instantie inwinnen.

Beginselen

- Transparantie
- Beheerscontrole
- Geen selectie van uitsluitend gunstige gebieden
- Openbare verantwoordingsplicht
- Lokale verantwoordingsplicht.

Definities

„Organisatie”: daaronder wordt volgens artikel 2, onder s), van de verordening verstaan, een maatschappij, vennootschap, firma, onderneming, autoriteit of instelling, dan wel een deel of een combinatie daarvan, al dan niet met rechtspersoonlijkheid, privaat- of publiekrechtelijk, met een eigen structuur en administratie.

„Locatie”: daaronder wordt volgens artikel 2, onder t), van de verordening verstaan, elk terrein op een specifieke geografische locatie onder de beheerscontrole van een organisatie, met inbegrip van activiteiten, producten en diensten. Hieronder vallen tevens alle infrastructuur, uitrusting en materialen.

„Eenheid”: locatie of sub- of onderafdeling, organisatie, deel of groep van organisaties, die onder één registratienummer wenst te worden geregistreerd.

1. ORGANISATIE DIE OP SLECHTS ÉÉN LOCATIE ACTIEF IS

Een organisatie die op een enkele locatie werkzaam is, vormt het eenvoudigste geval omdat het te beheren gebied en de geografische locatie samenvallen. Locaties die in EMAS I zijn geregistreerd, vallen in deze categorie overeenkomstig artikel 17, lid 4, van de verordening.

Positieve voorbeelden

- Een bedrijf, dat op één locatie werkt waar het zowel pijpen als radio's produceert, kan slechts een van deze takken registreren.
- Een cafeteria van een locatie van een kledingfabrikant kan afzonderlijk worden geregistreerd.

Negatief voorbeeld

Een farmaceutisch bedrijf mag niet slechts het gedeelte van de installatie dat het voor de consument bestemde eindproduct produceert, afzonderlijk registreren, terwijl het basisproductieproces voor de tussenproducten op dezelfde locatie buiten beschouwing wordt gelaten.

2. UITZONDERLIJKE OMSTANDIGHEDEN VOOR HET REGISTREREN VAN EEN EENHEID KLEINER DAN ÉÉN LOCATIE

Indien een organisatie overweegt een eenheid te registreren die kleiner is dan een locatie, moet het besluit op grond van de volgende beginselen worden genomen. Ten eerste mag de uitzondering niet worden gebruikt om de best presterende onderdelen eruit te pikken („cherry picking”). Het is dan ook niet toegestaan delen van een productieproces dat één geheel vormt, te registreren met de bedoeling delen van de locatie uit te sluiten die volgens EMAS niet kunnen worden geregistreerd. Een organisatie moet kunnen aantonen dat zij in staat is alle belangrijke milieuaspecten te controleren en te beheren, en bewijzen dat de te registreren eenheid niet speciaal is gescheiden van andere slecht presterende delen van het grotere geheel.

Ten tweede moeten de beginselen van „lokale verantwoordingsplicht” en „openbare verantwoordingsplicht”, zoals bedoeld in bijlage III, punt 3.7, en bijlage I, deel B, punten 2 en 3, in acht worden genomen. Communicatie met het publiek is een essentiële factor van EMAS. In haar eigen belang moet een organisatie het publiek op een transparante en begrijpelijke manier inlichten over de milieuprestaties van een bepaalde locatie. Indien een subafdeling een eigen markt heeft, kan het belangrijk zijn het logo voor de eigen communicatie te kunnen gebruiken. Indien echter een eenheid die kleiner is dan de respectieve locatie, in EMAS wil worden geregistreerd, moet duidelijk aan het publiek worden meegedeeld dat slechts delen van de activiteiten van de organisatie op de betrokken locatie onder EMAS worden beheerd, omdat de activiteiten op één locatie door het publiek gewoonlijk als één onscheidbaar geheel worden beschouwd. Een organisatie is verantwoordelijk voor duidelijke communicatie met de omgeving en er moeten geëigende maatregelen worden genomen om te vermijden dat het publiek wordt misleid.

Op basis van deze beginselen kan een eenheid kleiner dan een locatie afzonderlijk worden geregistreerd indien:

- de subafdeling duidelijk omschreven eigen producten, diensten of activiteiten heeft en de milieuaspecten en -effecten van de subafdeling duidelijk kunnen worden bepaald en onderscheiden van die van andere niet-geregistreerde delen van de locatie;
- de subafdeling een eigen beheer en administratieve taken heeft met de bevoegdheden die de subafdeling in staat stellen het EMS en de milieueffecten te organiseren en te beheren en corrigerende maatregelen te nemen met betrekking tot haar verantwoordelijkheden. Bewijzen daarvan kunnen worden gevonden in het juridische statuut, eigen registratie bij de kamer van koophandel, organisatieschema's, verslagen van de moederorganisatie, eigen schrijfpapier;
- de subafdeling met duidelijke verantwoordelijkheden is belast voor naleving van de voorschriften in milieuvergunningen die aan de subafdeling zijn verleend.

De locatie kan niet worden onderverdeeld indien:

- de afzonderlijke eenheid slechts delen van de activiteiten op de locatie omvat die niet representatief zijn voor de milieuaspecten en -effecten van alle activiteiten op de locatie;
- het voor buitenstaanders niet begrijpelijk is welk deel van de activiteiten op de locatie door het EMS wordt beheerd en waarom juist dit deel van de activiteiten op de locatie is gescheiden.

Met name in dit geval is het van essentieel belang duidelijk de grenzen af te bakenen van de verantwoordelijkheden voor inputs en outputs naar en van de organisatie. In het EMS moet de organisatie tevens rekening houden met interfaces met diensten en activiteiten die niet volledig binnen de werkingssfeer van het EMS vallen. Zij moet bijvoorbeeld de milieuaspecten en -effecten van gemeenschappelijke infrastructuur op de locatie beoordelen, zoals een gemeenschappelijke installatie voor afvalbeheer of afvalwaterbehandeling, en deze opnemen in het milieuprogramma en het gestage verbeteringsproces.

3. ORGANISATIE DIE OP VERSCHILLENDE LOCATIES ACTIEF IS

Uit hoofde van de verordening kunnen deelnemers nog steeds afzonderlijke locaties registreren dan wel al hun locaties of een combinatie daarvan als een organisatie (zoals omschreven in artikel 2, onder s)) registreren. Alle deelnemers moeten in elk geval gestage verbetering in de prestaties van hun belangrijke aspecten en effecten aantonen overeenkomstig hun beleid, programma en taakstellingen. Degenen die verschillende locaties als één organisatie registreren, moeten tevens de voorschriften van artikel 2, onder b), bijlage I, deel B, punt 2, en bijlage III, punt 3.7, in acht nemen en kunnen rechtvaardigen waarom eventueel niet op elk van hun locaties verbetering in de prestaties merkbaar is.

Organisaties die in EMAS wensen te worden geregistreerd, zowel uit de particuliere als de openbare sector, moeten, buiten het verklaren en rechtvaardigen van hun selectie van een locatie of combinatie van locaties, tevens bereid zijn tegenover hun aandeelhouders te verklaren en te rechtvaardigen wat hun plannen zijn met de nog niet geregistreerde locaties.

3.1. *Met dezelfde of soortgelijke producten of diensten*

Teneinde één „registratienummer” te verkrijgen, moet de organisatie de verificateur kunnen aantonen dat haar procedures en beleid inzake milieubeheer op alle locaties op consistente wijze worden toegepast. Organisaties die in deze categorie vallen, worden vaak gekenmerkt door gemeenschappelijke beheersprocedures voor hun activiteiten op verschillende locaties, bijvoorbeeld een gemeenschappelijk handboek voor milieubeheer. Daarom kan het mogelijk zijn de grondigheid van de verificatie op de afzonderlijke locaties te beperken, indien de organisatie volledige beheerscontrole over al haar locaties kan aantonen.

Indien de activiteiten op de locatie vergelijkbare milieuaspecten en -effecten vertonen, waarvoor hetzelfde milieubeheersysteem geldt, en binnen dezelfde structuur plaatsvinden, zoals filialen, administratiekantoren of bedrijfs- en werkplaatsinstallaties, kan voor de verificatie eventueel worden volstaan met een selectie van de verschillende locaties. De selectie moet zodanig zijn dat de verificateur een representatief en algemeen beeld heeft van de milieuprestaties van de organisatie en dat hij de betrouwbaarheid van de gegevens en de lokale verantwoordingsplicht kan controleren.

Bij de keuze van monsternemingstechnieken⁽¹⁾ moeten goede praktijken worden toegepast. Verificateurs moeten voorts rekening houden met de volgende factoren bij het kiezen van de locaties die in het verificatieprogramma moeten worden opgenomen:

- het milieubeleid en -programma;
- de complexiteit van het EMS, het belang van directe en indirecte milieuaspecten en -effecten en de mogelijke interactie met kwetsbare omgevingen;
- de ontwikkelingsgraad van het EMS op de locatie;
- meningen van belanghebbende partijen (klachten, algemene interesse voor een locatie);
- de spreiding van het personeel van de organisatie over de locaties;
- eventuele ploegenarbeid;
- de historische ontwikkeling van milieuproblemen;
- resultaten van vroegere verificaties en interne audits.

Over een periode van een verificatiecyclus moeten alle locaties aan bod zijn gekomen. Bij de eerste verificatie en bij elke volgende verificatiecyclus moet de hoofdzetel in het verificatieprogramma zijn opgenomen.

Organisaties en verificateurs moeten eraan denken dat, indien aan bepaalde geografische locaties belangrijke milieueffecten zijn verbonden, al deze locaties afzonderlijk moeten worden geverifieerd en de milieugegevens in verband met de belangrijke milieueffecten in de milieuverklaring moeten worden vermeld overeenkomstig de beginselen van de „lokale verantwoordingsplicht”.

Een locatie moet afzonderlijk worden geverifieerd indien:

- de omvang, schaal en aard van de activiteiten/operaties op de locatie als belangrijk zijn erkend;
- uit de interne audits en de beoordeling van het beheer is gebleken dat bijsturingsmaatregelen moeten worden genomen;
- zich sinds de laatste verificatie ingrijpende wijzigingen in het milieubeheersysteem of in de activiteiten op de locatie hebben voorgedaan;
- of indien de locatie sterk afwijkt van de overige locaties van de organisatie qua:
  - omvang en werkmethoden;
  - directe en indirecte milieuaspecten/-effecten (type en betekenis);
  - de kwetsbaarheid van de omgevingen;
  - de geldende wettelijke voorschriften;
  - de structuur van het plaatselijke EMS en/of het plaatselijke beheersysteem;
  - de omvang, schaal en aard van de activiteiten/operaties op de locatie.

Organisaties moeten rekening houden met het risico dat zij de gemeenschappelijke registratie voor alle locaties kunnen verliezen in geval van overtreding van de regelgeving op slechts één locatie. Gezien dat risico kunnen de organisaties deze specifieke locaties nog eens afzonderlijk registreren. Bij interne audits overeenkomstig bijlage II mogen, in tegenstelling tot verificaties, in de regel geen monsternemingstechnieken worden toegepast.

⁽¹⁾ ISO/IEC-gids 66.

— EA — 7/02.

— Andere internationale en nationale wetgeving en leidraden.

Voorbeelden

- Banken
- Reisbureaus
- Winkelketens
- Consultants.

3.2. Met verschillende producten of diensten

In deze gevallen kan de verificateur geen monsternemingstechnieken toepassen, aangezien de werkmethoden en effecten op elke locatie verschillend zijn. De organisatie bepaalt zelf of zij elke locatie apart wenst te registreren dan wel alle locaties onder één gemeenschappelijk registratienummer.

Ongeacht of een organisatie één registratie dan wel aparte registraties voor elke afzonderlijke locatie wenst, moeten verschillende punten in aanmerking worden genomen, waaronder:

- de noodzaak van een analyse van de milieuaspecten en -effecten in verband met al de verschillende locaties;
- de beheerscontrole daarvan;
- bestaan van milieubeleid en -programma's waarin rekening wordt gehouden met het beginsel van lokale verantwoordingsplicht.

In dit geval moeten alle locaties afzonderlijk worden geverifieerd, terwijl de desbetreffende milieugegevens apart moeten worden vermeld in de milieuverklaring (zie bijlage III, punt 3.7, en de leidraad inzake rapportage (bijlage II van deze beschikking)).

Ook in dit geval moet een organisatie die sommige of al haar locaties onder een gemeenschappelijk registratienummer wenst te registreren, zich bewust zijn van het risico van verlies van de gemeenschappelijke registratie bij overtreding op een enkele locatie (vestiging).

Het is mogelijk dat een bedrijf aanvankelijk haar afzonderlijke locaties registreert en later deze onder één registratienummer als één organisatie verenigt.

Voorbeelden

- Stroomopwekking
- Fabricage van mechanische componenten
- Chemische bedrijven
- Afvalverwijdering.

HINTS

- Verenigbaarheid van het bedrijfsbeleid en het milieubeleid op de locatie
- Belangrijke lokale effecten moeten in de milieuverklaring worden vermeld
- Interactie van milieuaspecten tussen verschillende locaties
- Bedrijfscontrole van het lokale EMS
- Elke locatie kan apart worden geregistreerd
- Verlies van gemeenschappelijke registratie bij overtreding op één locatie.

4. ORGANISATIE WAARVOOR EIGENLIJK GEEN SPECIFIEKE LOCATIE KAN WORDEN BEPAALD

Voor organisaties waarvoor niet gemakkelijk een locatie kan worden bepaald, is het in geval van twijfel bijzonder belangrijk dat zowel de organisatie als de verificateurs het advies van de bevoegde instantie inwinnen of de gekozen eenheid geschikt is voor registratie overeenkomstig de beginselen van EMAS.

In dit geval moeten het activiteitsgebied en de infrastructuur duidelijk zijn omschreven, volledig zijn geïntegreerd in het beheersysteem en nauwkeurig zijn beschreven in de milieuverklaring. Met name in deze organisaties is het belangrijk dat de verantwoordelijkheden voor belangrijke milieuaspecten duidelijk zijn bepaald en dat voor de verificateur is aangetoond dat de organisatie een geschikte procedure heeft om die aspecten te beheren. Gezien het feit dat deze organisaties gewoonlijk in grote gebieden werken, zoals steden of agglomeraties, moet de organisatie, in voorkomend geval, aantonen dat zij:

- rekening heeft gehouden met de risico's voor milieu en bevolking;
- passende plannen heeft ontworpen om de bevolking mee te delen hoe in noodgevallen moet worden opgetreden;
- systematische informatie over het verontreinigingsniveau heeft opgesteld;
- de door haar beheerde infrastructuur heeft onderzocht.

Er zijn gevallen waarin een organisatie, ondanks het feit dat zij verschillende locaties binnen een bepaald gebied controleert, niet elke locatie afzonderlijk kan beheren en de milieueffecten van de verschillende locaties onderling samenhangen. In dat geval moeten de afzonderlijke locaties voor registratie in EMAS als een enkele organisatie worden beschouwd.

Voorbeelden

- Nutsvoorziening (warmte, water, gas, elektriciteit, enz.)
- Telecommunicatie
- Transport
- Vuilophaling.

5. ORGANISATIE DIE TIJDELIJKE LOCATIES BEHEERT

Ingeval organisaties gedurende bepaalde perioden activiteiten verrichten op locaties die niet hun eigendom zijn, moet de verificateur het beheersysteem van de organisatie en de milieuprestaties op geselecteerde tijdelijke locaties die representatief zijn voor de milieubeheerscapaciteit van de organisatie, controleren. De verificateur moet goede praktijken voor auditing en monsternemingstechnieken toepassen om de doeltreffendheid van de procedures op de gekozen locaties te verifiëren.

De organisatie moet aantonen dat de gekozen procedures en technologieën, die geschikt zijn voor de locaties waarop zij tijdelijk actief is, daadwerkelijk worden toegepast.

Voorzover van toepassing, moeten deze procedures ten minste de volgende aspecten omvatten:

- geschikte technologie en opleiding;
- deugdelijke milieuanalyse van de locaties voordat de activiteit van start gaat;
- analyse van de milieugevolgen van toekomstige geplande activiteiten;
- communicatie naar de bewoners van het gebied en naar de plaatselijke overheid met betrekking tot de relevante milieuaspecten van het werkplan en de oplossingen die in verband daarmee zijn gekozen;
- formulering van herstelplannen of oplossingen voor het verbeteren van de milieuomstandigheden in het betrokken gebied aan het eind van de activiteiten.

Tijdelijke locaties moeten in het kader van het verificatieproces aan steekproeven worden onderworpen. Het zijn de activiteiten die worden geregistreerd, niet juist de locatie.

Voorbeelden

- Bouwbedrijven
- Schoonmaakbedrijven
- Serviceverleners
- Saneringsbedrijven
- Circussen.

6. ONAFHANKELIJKE ORGANISATIES DIE OP EEN BEPERKT GEBIED ACTIEF ZIJN EN ALS ÉÉN GEMEENSCHAPPELIJKE ORGANISATIE WORDEN GEREgistREERD

Er moet rekening mee worden gehouden dat de buurtbewoners van een grote locatie, plaatselijke autoriteiten en milieu instanties er duidelijk de voorkeur aan geven tegenover gemeenschappelijke verantwoordelijkheden en één milieuprogramma voor het hele gebied te staan. Onafhankelijke bedrijven kunnen ernaar streven de middelen te bundelen om een gemeenschappelijke registratie in EMAS te verkrijgen. Volgens de verordening is dit toegestaan aangezien daarin onder „organisatie” wordt verstaan een maatschappij, vennootschap, firma, onderneming, autoriteit of instelling, dan wel een deel of een combinatie daarvan, al dan niet met rechtspersoonlijkheid, privaat- of publiekrechtelijk, met een eigen structuur en administratie.

In deze gevallen moeten de deelnemende organisaties, om een gemeenschappelijke registratie als één organisatie te verkrijgen, een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid (beleid, procedures, enz.) voor het beheer van belangrijke milieuaspecten en -effecten, waaronder met name de vaststelling van doelstellingen en taakstellingen en bijsturingmaatregelen, kunnen aantonen. Degene die hun EMS gezamenlijk organiseren en een gemeenschappelijke registratie verkrijgen, zijn alle verplicht gestage verbetering in de prestaties van hun belangrijke aspecten en effecten overeenkomstig hun beleid, taakstellingen en programma aan te tonen. Indien verschillende locaties als één organisatie worden geregistreerd, is het eveneens noodzakelijk de voorschriften van artikel 2, onder b), bijlage I, deel B, punt 2, en bijlage III, punt 3.7, in aanmerking te nemen en te kunnen rechtvaardigen waarom een verbetering van de prestaties misschien niet op alle locaties merkbaar is.

Onpgemerkt moet worden dat het logo alleen kan worden gebruikt door de organisatie die in EMAS is geregistreerd, zodat in het geval van een bedrijfspark het logo ALLEEN kan worden gebruikt in combinatie met de naam van het bedrijfspark. Een organisatie kan in elk geval apart worden geregistreerd, naast de registratie van het bedrijfspark.

Voorbeelden

- Klein industrieterrein
- Vakantiecomplex
- Bedrijfsparken.

HINTS

- Gemeenschappelijk milieubeleid en -programma
- Gemeenschappelijke beheerstaken
- Verlies van gemeenschappelijke registratie voor overtreding op één locatie.

7. KLEINE BEDRIJVEN DIE OP EEN BEPAALD GROOT GRONDGEBIED ACTIEF ZIJN EN DEZELFDE OF SOORTGELIJKE PRODUCTEN OF DIENSTEN PRODUCEREN, MAAR AFZONDERLIJKE REGISTRATIE WENSEN

Artikel 11, lid 1, van de verordening luidt als volgt: „... Teneinde deelneming van het MKB, waaronder ondernemingen die vooral voorkomen in bepaalde geografische gebieden, te bevorderen, kunnen plaatselijke instanties, in samenwerking met beroepsverenigingen, kamers van koophandel en belanghebbenden, bijstand verlenen bij de identificatie van belangrijke milieueffecten. Ondernemingen uit het MKB kunnen op basis daarvan hun milieuprogramma opstellen en de milieudoelstellingen en -taakstellingen van hun EMAS-beheersysteem vaststellen ...”.

In deze geografische gebieden is het voor ondernemingen uit het MKB (die zeer vaak ongeveer hetzelfde technologische niveau, dezelfde productiemethoden en vergelijkbare organisatie- en beheersystemen hebben) enerzijds noodzakelijk:

- rekening te houden met de cumulatieve effecten van hun productieprocessen;
- te interageren met dezelfde gemeenschap, dezelfde instellingen, dezelfde milieucontrole-instanties op lokaal niveau, met betrekking tot hun milieuproblemen; zij worden immers met dezelfde eisen op het stuk van de kwaliteit van het milieu geconfronteerd;
- rekening te houden met de interactie tussen hun milieueffecten en die van andere industriële ondernemingen in hetzelfde geografische gebied alsmede van openbare nutsbedrijven en woongebieden.

Anderzijds hebben zij de mogelijkheid om:

- gemeenschappelijke oplossingen te zoeken voor hun milieuproblemen (om de efficiency van installaties te verhogen ter beperking van verontreinigingen, hun culturele beperkingen of hun ontoereikend milieubeheer te verhelpen, enz.);
- elkaar te steunen, bijvoorbeeld
  - door uitwisseling van ervaringen met de identificatie van milieuaspecten en -effecten;
  - door gezamenlijk een milieubeleid en -programma op te stellen;
  - door het verrichten van interne audits in de organisatie van de partner, op basis van wederkerigheid, om gemakkelijker milieuaspecten en -effecten te identificeren;
  - door het inhuren van een gemeenschappelijke milieuconsultant;
  - door gebruik te maken van dezelfde infrastructuur voor het beheer van verschillende milieueffecten, zoals installaties voor afvalwaterbehandeling, afvalverbranding, stortplaatsen, enz. en het oprichten van specifieke organisaties, zoals consortia daarvoor;
  - en, op basis van hun gemeenschappelijke inspanningen om EMS te implementeren, door het inhuren van dezelfde verificateur, hetgeen dankzij de overeenstemming tussen de EMS'en het verificatie- en validatieproces kan vereenvoudigen en de daaraan verbonden kosten kan verlagen;
- deel te nemen aan lokale milieuprojecten, zoals Agenda 21-processen (plaatselijke of regionale instanties of beroepsverenigingen kunnen dergelijke activiteiten steunen door hulp te verlenen bij het tot stand brengen van netwerken).

Gezien bovenstaande overwegingen vormt de vaststelling van een algemeen programma, dat door plaatselijke instanties, beroepsverenigingen en kamers van koophandel wordt geïmplementeerd op basis van een eerste milieuanalyse van het gehele grondgebied, een zeer nuttige voorbereidende stap voor het MKB bij het benaderen van de EMAS-verordeningen.

Het territoriale milieuprogramma moet dan duidelijk worden vastgesteld, gepubliceerd en aanvaard door alle betrokken partijen, terwijl wordt gestreefd naar aanzienlijke verbetering van het milieu in het hele gebied.

Zodra milieudoelstellingen en -taakstellingen zijn aangenomen en erkend, kan elke organisatie (MKB, openbare diensten, plaatselijke instanties, enz.) dan, op vrijwillige basis volgens de EMAS-procedure, de noodzakelijke stappen bepalen om individueel te voldoen aan de verordening, en afzonderlijke registratie aanvragen.

De verificateur moet in dat geval nagaan of het milieubeheersysteem in staat is de specifieke doel- en taakstellingen van elke organisatie afzonderlijk overeenkomstig het algemene programma en de doel- en taakstellingen voor het gehele gebied te bereiken. De milieuverklaring moet dan, buiten de door het EMAS vereiste inhoud, duidelijk de specifieke bijdrage van de organisatie aan de taakstellingen van het milieuprogramma in zijn geheel bepalen.

Voorbeelden

- Industriegebieden
- Toeristische gebieden
- Winkelgalerijen.

HINTS

- Oprichting van een promotiedienst
- Goedkeuring van haalbaarheidsstudie
- Onafhankelijke beoordeling van alle milieudoelstellingen en -taakstellingen
- Betrokkenheid bij het plaatselijke Agenda 21-programma.

8. PLAATSELIJKE INSTANTIES EN OVERHEIDSINSTELLINGEN

Wanneer de organisatie die een EMAS-registratie wenst, een overheidsinstelling is, is het belangrijk te vermelden dat de indirecte milieuaspecten, zoals die welke uit het beleid van de overheid voortvloeien, de belangrijkste kunnen zijn en de te behandelen problemen bijgevolg niet uitsluitend kunnen worden beperkt tot de organisatiestructuur van het beheer en tot de daarmee samenhangende directe milieuaspecten.

De politieke verantwoordelijkheden van een overheidsdienst hangen namelijk samen met het beheer van het grondgebied en de kwaliteit van het huidige en toekomstige bestaan van de burgers die onder zijn verantwoordelijkheid vallen.

Voor sommige plaatselijke instanties of overheidsinstellingen kan het, gezien de complexiteit van het beheer en van de in aanmerking te nemen aspecten, mogelijk zijn een afzonderlijke registratie van delen van dergelijke organisaties te aanvaarden. In dat geval moeten de communicatie naar het publiek en het gebruik van het logo ondubbelzinnig zijn en duidelijk uitsluitend naar de specifieke geregistreerde tak of eenheid verwijzen.

Deze organisaties wordt aangeraden een referentiemilieubeleid vast te stellen waaraan elk deel van de organisatie kan voldoen.

Voorbeelden

- Plaatselijke instanties
- Ministeries
- Regeringsdiensten
- Lokale Agenda 21.

HINTS

- Raadpleging en consensus van de burgers
- Economische ontwikkeling en compatibiliteit met het milieu
- Evaluatie van alternatieve strategische keuzen en daarmee samenhangende prioriteiten
- Territoriale plannen en meetbare doelstellingen en verantwoordelijkheden in verband daarmee
- Voordurende verificatie en controle van het milieuplan
- Juist evenwicht tussen vrije particuliere initiatieven en sociale behoeften
- Educatie van burgers en economische actoren.

BIJLAGE II

EMAS-LEIDRAAD VOOR DE FREQUENTIE VAN VERIFICATIE, VALIDERING EN AUDIT

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij uitdrukkelijk anders aangegeven)

1. INLEIDING

Na het eerste verificatieonderzoek verlangt EMAS van de verificateur dat hij samen met de organisatie een verificatieprogramma opzet en afspreekt voor een periode van maximaal 36 maanden. Na de eerste validering van de milieuverklaring verlangt EMAS ook dat de informatie jaarlijks wordt bijgewerkt en dat elke verandering jaarlijks wordt gevalideerd, behalve in bepaalde omstandigheden. Deze leidraad stelt een aantal punten vast die van belang zijn voor het ontwerp van het verificatieprogramma, ook wanneer er om gegronde redenen mag worden afgeweken van de jaarlijkse frequentie voor het bijwerken van de informatie in de milieuverklaring. Tevens worden er richtsnoeren gegeven voor de frequentie van interne audits.

Voor de duidelijkheid volgt hier een definitie van de termen die in deze leidraad worden gebruikt:

„Verificatie”: de door de milieuverificateur uitgevoerde evaluatie (audit) teneinde vast te stellen of het milieubeleid, het beheersysteem en de auditprocedure(s) van een organisatie conform de eisen van de verordening zijn. Deze omvat bezoeken aan de organisatie, onderzoek van documenten/archieven en gesprekken met het personeel.

„Validatie”: de door de milieuverificateur uitgevoerde evaluatie om te controleren of de informatie en de gegevens in de milieuverklaring van de organisatie betrouwbaar, geloofwaardig en correct zijn en voldoen aan de eisen van bijlage III, punt 3.2.

2. VERIFICATIEPROGRAMMA

2.1. Voorschrift

In overleg met de organisatie zet de milieuverificateur een programma op om ervoor te zorgen dat alle voor EMAS-registratie vereiste elementen binnen een periode van maximaal 36 maanden worden geverifieerd (bijlage V, punt 5.6).

2.2. Oogmerk

Dit voorschrift is bedoeld om de leiding van het bedrijf en belanghebbende partijen ervan te verzekeren dat het milieubeleid, het beheersysteem, de procedures, de informatie, de meting van gegevens en de monitoring voldoen aan de eisen van de verordening. Door regelmatig contact tussen de verificateur en de onderneming neemt de geloofwaardigheid van en het vertrouwen in EMAS-gebruikers en het systeem zelf toe. Om verzekerd te zijn van voortdurend toezicht op het milieubeheersysteem en de milieuprestaties van de organisatie zou het goed zijn om de verificatie zodanig te structureren dat elk jaar één derde van de bedrijfsactiviteiten aan verificatie wordt onderworpen, zodat gedurende de maximumperiode van 36 maanden alle activiteiten worden geverifieerd. Dit zal er ook toe bijdragen dat de verificateur vertrouwen krijgt in de nauwkeurigheid, geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de informatie in de milieuverklaring.

Bij kleine organisaties en kleine bedrijven (zie de definitie) kan de verificatie echter met een frequentie die tussen de verificateur en de organisatie wordt overeengekomen, maar ten minste eens in de 36 maanden, tijdens één bezoek voor het hele systeem plaatsvinden.

Definitie van een kleine organisatie of onderneming

Een „kleine onderneming” wordt omschreven als een onderneming:

- met minder dan 50 werknemers,
- en waarvan
  - ofwel de jaaromzet niet hoger is dan 7 miljoen EUR,
  - ofwel het jaarlijkse balanstotaal niet hoger is dan 5 miljoen EUR,

- en die niet voor 25 % of meer van het kapitaal of van de stemrechten in handen is van één onderneming of van verscheidene ondernemingen gezamenlijk.

2.3. *Leidraad*

De verificateur begint pas met het opzetten en afspreken van het verificatieprogramma wanneer de eerste volledige verificatie en validering van de milieuverklaring is afgerond. Bij het opzetten van het verificatieprogramma houdt de verificateur rekening met:

- de kracht van en het vertrouwen in het interneauditprogramma, met inbegrip van de frequentie van de interne audits;
- de complexiteit van het milieubeheersysteem;
- het milieubeleid;
- de omvang, schaal en aard van de activiteiten, producten en diensten van de organisatie;
- de significantie van directe en indirecte milieuaspecten waarover de organisatie zeggenschap heeft of waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij daarop invloed kan uitoefenen;
- de mogelijkheden van het informatiebeheer- en retrievalsysteem in relatie tot de informatie en gegevens in de milieuverklaring;
- de voorgeschiedenis van milieuproblemen;
- de omvang van de activiteiten die zijn onderworpen aan milieuregels;
- resultaten van eerder uitgevoerde verificaties;
- de ervaring van de organisatie bij de naleving van EMAS-eisen.

De verificateur kan bij de beoordeling van de conformiteit met de voorschriften van de verordening uitgaan van de functies, activiteiten, producten en diensten van de onderneming of van de milieuaspecten waarover de organisatie direct en/of indirect zeggenschap heeft en waarop zij invloed kan uitoefenen.

De verificatie voor organisaties met een erkende certificering volgens ISO 14001 (of een andere norm), erkend volgens de procedures zoals vermeld in artikel 9, lid 1, van de verordening hoeft zich enkel te richten op die aspecten die niet onder de erkende normen vallen. In dergelijke gevallen wordt de verificateur geacht het ISO 14001-controleprogramma te betrekken bij het ontwerpen van het verificatieprogramma en, indien dat uitvoerbaar is, de beoordelingsbezoeken zoveel mogelijk te combineren, om onnodige doublures, kosten en tijdverlies voor de organisatie te voorkomen. De verificatieactiviteiten zullen echter verschillen van die van de beoordelingsbezoeken die worden ondernomen als onderdeel van de certificering voor ISO 14001. De verificatie zal voornamelijk de aanvullende punten betreffen, zoals vermeld in bijlage I.

3. BIJWERKING VAN MILIEU-INFORMATIE

3.1. *Voorschrift*

In artikel 3, lid 3, onder b), van de verordening wordt bepaald dat een organisatie, om de EMAS-registratie te continueren, verplicht is de jaarlijks bijgewerkte en gevalideerde versies van haar milieuverklaring bij de bevoegde instantie in te dienen en openbaar te maken. „Van de frequentie van bijwerking kan worden afgeweken onder omstandigheden die worden omschreven in richtsnoeren die de Commissie vaststelt volgens de procedure van artikel 14, lid 2, met name voor kleine organisaties en kleine ondernemingen overeenkomstig Aanbeveling 96/280/EG van de Commissie⁽¹⁾ en wanneer er geen operationele wijzigingen in het milieubeheersysteem zijn.”

In bijlage III, punt 3.4, over het bijwerken van openbare informatie, wordt gesteld: „De organisatie werkt de in punt 3.2 bedoelde informatie bij en laat eventuele wijzigingen jaarlijks door een milieuverificateur valideren. Van de frequentie waarmee bijwerkingen worden verricht, kan worden afgeweken onder omstandigheden die worden beschreven in de door de Commissie ... vastgelegde richtsnoeren.”

⁽¹⁾ PB L 107 van 30.4.1996, blz. 4.

Dit wordt herhaald in bijlage V, punt 5.6, waar wordt gesteld: „Daarnaast wordt bijgewerkte informatie in de milieuverklaring met tussenpozen van maximaal twaalf maanden door de verificateur gevalideerd. Van de frequentie waarmee bijwerkingen worden verricht, kan worden afgeweken onder omstandigheden die worden beschreven in de door de Commissie ... vastgelegde richtsnoeren.”

3.2. *Leidraad*

Normaal gesproken wordt verwacht dat de informatie in de milieuverklaring ieder jaar wordt bijgewerkt en dat de veranderingen worden gevalideerd. Het is echter kostenbesparend en beter om de validering van de milieuverklaring te combineren met het continue verificatieprogramma. Tijd, moeite en kosten van de validering zijn afhankelijk van de kwaliteit van het informatiebeheer- en retrievalsysteem dat wordt gebruikt om de milieuverklaring op te stellen.

Normaal gesproken zullen de gegevens en de informatie over de milieuprestaties van een organisatie (bijlage III, punt 3.2, onder e)) elk jaar veranderen en moeten zij bijgewerkt worden in de milieuverklaring, hoewel uitsluitend de veranderingen behoeven te worden gevalideerd. Het bijwerken van de informatie in de milieuverklaring betekent niet dat er elk jaar een nieuwe milieuverklaring moet worden gepubliceerd; deze moet alleen openbaar worden gemaakt. EMAS is bedoeld om te bevorderen dat geloofwaardige informatie over verbeteringen in de milieuprestaties publiekelijk toegankelijk is. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren door een aparte op zichzelf staande milieuverklaring samen te stellen of door deze informatie op te nemen in de accountantsverklaring, hetzij in gedrukte vorm, hetzij op een website. Hiervoor wordt verwezen naar de aparte leidraad van de Commissie voor milieurapportage (bijlage I bij Aanbeveling 2001/680/EG van de Commissie⁽¹⁾).

Hoewel de bijgewerkte informatie voor kleine bedrijven en kleine organisaties niet de vorm hoeft aan te nemen van een groot, duur en luxe uitgevoerd document, biedt de verordening deze organisaties de mogelijkheid hun informatie frequenter bij te werken en deze te laten valideren. Daarom worden alleen deze bedrijven vrijgesteld van de jaarlijkse validering van bijgewerkte informatie, tenzij zij te maken hebben met:

- belangrijke milieurisico's die samenhangen met hun activiteiten, producten en diensten of
- operationele wijzigingen in hun milieubeheersysteem of
- significante wettelijke eisen in verband met hun activiteiten, producten en diensten of
- significante lokale milieukwesties.

In dat geval zal de verificateur een gevalideerde jaarlijkse bijwerking van de informatie in de milieuverklaring verplicht stellen.

Indien dit niet jaarlijks hoeft te gebeuren, wordt verwacht dat de milieuverklaring binnen een periode van niet meer dan 36 maanden wordt bijgewerkt.

Voorbeelden

- Kleine bakkerijen
- Kleuterscholen
- Zelfstandige winkeliers.

3.3. *Validering van passages uit de milieuverklaring*

Het kan zijn dat organisaties passages uit hun milieuverklaring in samenhang met het EMAS-logo willen gebruiken. Voorbeelden hiervan zijn:

- de indiening van gevalideerde emissiegegevens bij milieu instanties;
- informatie over de koolstofemissie in het kader van nationale programma's ter beperking van de klimaatverandering;
- naleving van wettelijke voorschriften voor de bekendmaking van milieu-informatie aan aandeelhouders en pensioenregelingen.

⁽¹⁾ Zie bladzijde 3 van dit Publicatieblad.

Wanneer de organisatie het logo samen met uittreksels gebruikt, mag zij alleen passages gebruiken van de meest recent gevalideerde milieuverklaring. Ook dienen de passages relevant en significant te zijn en geen onjuist of misleidend beeld te geven, zodat ze aan de eisen in bijlage III, punt 3.5, onder a) tot en met f), voldoen.

Passages uit de milieuverklaring die gebruikt worden in combinatie met het EMAS-logo, moeten worden gevalideerd. Tijd, geld en moeite kunnen worden bespaard door nauwkeurig vast te stellen welke passages men wil gebruiken, zodat deze gelijktijdig met de milieuverklaring gevalideerd kunnen worden.

Voor inlichtingen over het gebruik van het logo wordt verwezen naar de leidraad van de Commissie in bijlage III van deze beschikking.

4. FREQUENTIE VAN DE AUDITS

4.1. Voorschrift

In bijlage II, punt 2.9, over de frequentie van de audits wordt bepaald:

„De frequentie waarmee activiteiten aan een audit worden onderworpen, varieert naar gelang van:

- de aard, omvang en complexiteit van de activiteiten;
- de ernst van de daarmee samenhangende milieueffecten;
- de omvang en urgentie van de problemen die bij eerdere audits zijn geconstateerd;
- de voorgeschiedenis van de milieuproblemen.

Organisaties stellen hun eigen auditprogramma en auditfrequentie vast op basis van de door de Commissie ... vastgestelde richtsnoeren.”.

4.2. Oogmerk

Het is de bedoeling dat er een auditprogramma wordt opgesteld waardoor het management de informatie krijgt die het nodig heeft om de milieuprestaties van de organisatie en de effectiviteit van het milieubeheersysteem te kunnen beoordelen en om aan te kunnen tonen dat het de zaken onder controle heeft. Tevens heeft de verificateur op deze manier een basis om samen met de organisatie het verificatieprogramma te ontwikkelen en af te spreken en om de frequentie te bepalen van de aan de organisatie te brengen bezoeken.

4.3. Leidraad

Bij het opzetten van een auditprogramma zou het een goede zaak zijn als de activiteiten, producten of diensten die de meest significante milieueffecten veroorzaken of kunnen veroorzaken, vaker aan een audit worden onderworpen dan die welke een minder belangrijke rol spelen. De organisatie zou ook minimaal één keer per jaar audits moeten uitvoeren, aangezien mede hierdoor aan de leiding van de organisatie en de verificateur kan worden aangetoond dat de significante milieuaspecten onder controle zijn.

—

BIJLAGE III

LEIDRAAD VOOR HET GEBRUIK VAN HET EMAS-LOGO

(Alle verwijzingen naar bijlagen gelden de bijlagen bij Verordening (EG) nr. 761/2001, tenzij uitdrukkelijk anders aangegeven)

1. UITGANGSPUNTEN

Referentieverordening

Deze leidraad is niet van invloed op het communautair recht of op het nationaal recht of op niet onder het communautair recht vallende technische normen betreffende milieucontrole, in het bijzonder Richtlijn 84/450/EEG van de Raad van 10 september 1984 betreffende het nader tot elkaar brengen van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake misleidende reclame⁽¹⁾ of op de verplichtingen van organisaties uit hoofde van dat recht of die normen.

1.1. *Doelstellingen van het EMAS-logo*

Een van de kernelementen van Verordening (EG) nr. 761/2001 is de introductie van verschillende opties voor de communicatie van milieu-informatie aan belanghebbende partijen. Organisaties moeten worden gestimuleerd om verantwoording af te leggen over hun milieuprestaties tegenover het publiek, hun klanten en afnemers door gebruik te maken van deze aanvullende communicatiemogelijkheden.

Het EMAS-logo is een handelsmerk van de verordening. Het doel van het EMAS-logo is om het publiek en andere belanghebbende partijen erop te wijzen dat de organisatie zorgdraagt voor:

- het vaststellen en toepassen van een milieubeheersysteem;
- de stelselmatige, objectieve en periodieke evaluatie van de werking van dit soort systemen;
- het verschaffen van informatie betreffende de milieuprestatie en een open dialoog met het publiek en andere belanghebbende partijen;
- de actieve betrokkenheid van werknemers, inclusief een goede opleiding,

en er tevens op toeziet dat het milieubeheersysteem in overeenstemming is met de relevante wettelijke milieuvorschriften. Het logo duidt in het bijzonder op het feit dat de onderneming periodieke milieuverklaringen verstrekt die openbaar zijn en die zijn gevalideerd door een onafhankelijke verificateur.

In dit verband heeft het nieuwe EMAS-logo een drievoudige functie:

- het aangeven van de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van de door de onderneming verstrekte informatie over haar milieuprestatie;
- het aangeven van de zorg van de organisatie voor verbetering van de milieuprestatie en het voeren van een gezond beleid voor de milieuaspecten;
- het onder de aandacht brengen van het programma bij het publiek, belanghebbende partijen en organisaties die streven naar verbetering van hun milieuprestatie.

Het is derhalve de bedoeling van de Europese Gemeenschap om de waarde van EMAS te verhogen door nieuwe en geloofwaardige opties te creëren voor EMAS-geregistreerde organisaties teneinde hun milieuprestatie en hun inzet voor de bescherming van het milieu te demonstreren door communicatie met belanghebbende partijen met behulp van een grote verscheidenheid aan middelen.

1.2. *De relatie tussen het EMAS-logo en milieukeurssystemen (artikel 8, lid 2 van de verordening)*

Het EMAS-logo staat voor:

- vrijwillige proactieve inspanningen van de deelnemende organisaties om voortdurend hun milieuprestatie te verbeteren naast alle eisen die in regelgeving zijn vastgelegd,

⁽¹⁾ PB L 250 van 19.9.1984, blz. 17.

- een functionerend milieubeheersysteem ter verwezenlijking van de doelstellingen van de organisatie en
- het feit dat de informatie die wordt verstrekt in bijvoorbeeld de milieuverklaring, geloofwaardig is en is gevalideerd door een officieel erkend verificateur.

Ter onderscheiding van het EMAS-logo, hebben milieukeursystemen voor producten en diensten andere kenmerken:

- Zij zijn van nature selectief en vormen derhalve een vergelijkende bewering over producten, activiteiten en diensten die wel of niet voorzien zijn van dit keurmerk.
- Zij tonen aan dat voldaan wordt aan milieucriteria die door derden zijn vastgesteld en waaraan slechts enkele producten op de markt voldoen.
- De vaststelling van de relevante criteria verloopt volgens een (meestal officieel) goedgekeurde adviesprocedure.

Milieukeursystemen kunnen relevante informatie verstrekken met betrekking tot milieuaspecten die verband houden met producten en diensten.

Het EMAS-logo heeft geen van deze kenmerken en dient ook niet gebruikt te worden op een manier die kan leiden tot verwarring met deze kenmerken.

Het behoort tot de verantwoordelijkheid van organisaties, verificateurs en bevoegde instanties om elke verwarring met milieu-productkeurmerken te voorkomen. Daartoe dient de organisatie de informatie zorgvuldig te selecteren en te zorgen voor een zodanige wijze van communicatie dat geen verwarring kan ontstaan. Het is de verantwoordelijkheid van de verificateur om de validiteit en de betrouwbaarheid van de boodschap die aan de klant moeten worden doorgegeven, te toetsen overeenkomstig de criteria zoals gedefinieerd in bijlage III, punten 3.2 en 3.5, en overeenkomstig zijn plichten zoals die zijn vermeld in bijlage V.

2. VEREISTEN ZOALS GENOEMD IN VERORDENING (EG) Nr. 761/2001

2.1. *Relevante wettelijke voorwaarden*

a) Artikel 8 („Logo”) van de verordening bepaalt:

- de voorwaarden waaronder het EMAS-logo mag worden gebruikt, namelijk de vereiste actuele EMAS-registratie (lid 1),
- de vijf verschillende mogelijkheden tot gebruik (lid 2) en
- de gevallen waarin het niet gebruikt mag worden, namelijk op producten of productverpakkingen en in combinatie met vergelijkende beweringen (lid 3).

b) Bijlage III, punt 3.5 „Publicatie van informatie”, biedt mogelijkheden voor openbare informatie als aanvulling op de milieuverklaring; in de punten a) tot en met f) worden de eisen uiteengezet waaraan moet worden voldaan als de geselecteerde informatie voorzien van het EMAS-logo, wordt gegenereerd en gebruikt. Bijlage III, punt 3.5, bepaalt dat de informatie aan de volgende eisen moet voldoen:

- nauwkeurig en niet misleidend;
- onderbouwd en controleerbaar;
- relevant en in de juiste context of in het juiste verband gebruikt;
- representatief voor de algehele milieuprestatie van de organisatie;
- niet voor verkeerde uitleg vatbaar;
- significant in relatie tot het algehele milieueffect.

Organisaties dienen rekening te houden met de eisen van bijlage III, punt 3.5, onder a) tot en met f), ook wanneer het EMAS-logo wordt gebruikt in advertenties voor producten, activiteiten en diensten zoals die zijn uiteengezet in hoofdstuk 5 van deze leidraad.

- c) Bijlage IV „Minimumeisen voor het logo” bepaalt de twee vormen van het logo: een die „geverifieerd milieubeheer” (versie 1) aangeeft en de ander die „gevalideerde milieu-informatie” (versie 2) aangeeft. In beide gevallen moet het registratienummer van de organisatie worden vermeld.

Het formaat van het logo mag volgens bijlage IV slechts onder de in punt 2.2 van deze leidraad genoemde voorwaarden worden gewijzigd.

2.2. Gebruik van het logo voor de promotie van het EMAS-systeem

Het kan nodig zijn het logo te gebruiken voor promotie van het EMAS-systeem. In dit verband zouden de termen „GEVALIDEERDE INFORMATIE” of „GEVERIFIEERD MILIEUBEHEER” ten onrechte worden gebruikt, evenals het registratienummer. Daarom kan het logo in de volgende uitvoering voor de promotie van EMAS worden gebruikt:

en voor bijvoorbeeld de volgende doeleinden:

- promotiemateriaal (speldjes, enz.);
- persberichten;
- Commissieleidraad;
- boeken en publicaties over EMAS,

op voorwaarde dat:

- het niet in verband wordt gebracht met de naam van een organisatie en
- het gebruik niet inhoudt of de indruk wekt dat men als gebruiker van het systeem is geregistreerd en de gebruiker van het logo in deze vorm op geen enkele wijze beweert te voldoen aan milieueisen voor activiteiten, producten en diensten.

2.3. De functies van het logo in verschillende soorten informatie (artikel 8 en bijlage IV)

Terwijl versie 1 van het logo aangeeft dat een organisatie werkt volgens een milieubeheersysteem overeenkomstig de EMAS-eisen, geeft versie 2 aan dat specifieke informatie waaraan het logo is toegekend, op basis van EMAS-eisen is gevalideerd.

In artikel 8, lid 2, van de verordening worden de vijf verschillende gevallen genoemd waarin het logo gebruikt mag worden:

- a) Op gevalideerde informatie zoals omschreven in bijlage III, punt 3.5, onder de voorwaarden zoals genoemd in deze leidraad. In dit geval duidt het logo erop dat de informatie is gebaseerd op een gevalideerde milieuverklaring en voldoet aan de eisen van bijlage III, punt 3.5 (versie 2).
- b) Op gevalideerde milieuverklaringen. Benadrukt de deelname aan het systeem en toont aan dat de inhoud van de verklaring is gevalideerd (versie 2).
- c) In het briefhoofd van geregistreerde organisaties (versie 1).

- d) In publicitaire informatie over deelname van een organisatie aan EMAS. Duidt op het feit dat de organisatie deelneemt aan EMAS. Versie 1 van het logo kan bijvoorbeeld gebruikt worden op borden, gebouwen, websites, uitnodigingen, enz.
- e) In advertenties voor producten, activiteiten en diensten uitsluitend onder de voorwaarden vermeld in deze leidraad die garanderen dat er geen verwarring mogelijk is met milieukeurmerken (versie 2).

In al deze gevallen moet er een duidelijk verband zijn met de naam van de organisatie.

Gebruikers van het logo — EMAS-geregistreerde organisaties — moeten in gedachten houden dat gebruik van het logo niet tot misverstanden mag leiden bij het publiek. Geen enkele organisatie mag bijvoorbeeld het logo gebruiken op een manier die misleidend is voor het publiek door te verklaren dat zij „iets soortgelijks” heeft gedaan als de EMAS-verordening of op haar manier gehandeld heeft „volgens” de verordening.

Terwijl het gebruik van het logo in de verklaring en in briefhoofden in Verordening (EEG) nr. 1836/93 van de Raad⁽¹⁾ is geregeld, is in Verordening (EG) nr. 761/2001 een aantal nieuwe manieren om het logo te gebruiken, toegestaan. Deze gevallen worden hieronder besproken.

3. LEIDRAAD VOOR HET GEBRUIK VAN HET LOGO VOOR GESELECTEERDE INFORMATIE UIT DE MILIEUVERKLARING (ARTIKEL 8, LID 2, ONDER a) EN BIJLAGE III, PUNT 3.5)

3.1. Algemene eisen

Het gebruik van het logo (versie 2) in verband met geselecteerde informatie dient in overeenstemming te zijn met de eisen genoemd in bijlage III, punt 3.5.

Er zijn tal van mogelijkheden tot publicatie, zoals:

- informatiebrochures,
- lijsten met gegevens,
- folders,
- krantenadvertenties,
- milieubruien in andere dan milieublicaties,
- websites, enz.,
- tv-reclame.

Een juist gebruik van het logo is niet afhankelijk van de technische middelen waarmee informatie wordt gepresenteerd. De algemene eis waaraan moet worden voldaan bij elk gebruik van het logo in deze gevallen is:

Maak zichtbaar op welke gevalideerde informatie het logo betrekking heeft!

Indien de gehele inhoud van een publicatie is gebaseerd op de milieuverklaring en is gevalideerd door de verificateur, mag het logo worden gebruikt op elke wijze die adequaat wordt geacht (bijvoorbeeld op de voorpagina, in de kop van een advertentie, als grafische achtergrond van een tekst, enz.).

De gevalideerde informatie moet duidelijk worden onderscheiden van de rest van de tekst (bv. door het gebruik van een kader of verschillen in opmaak, kleur, grootte en lettertype), indien deze

- slechts een deel is van een grotere publicatie (bv. met een technische of zakelijke inhoud) of
- wordt gepresenteerd samen met andere niet-gevalideerde milieu-informatie (bv. een blok binnen een groter tekstgeheel of een deel van een verslag van een onderneming, enz.).

⁽¹⁾ PB L 168 van 10.7.1993, blz. 1. Verordening ingetrokken bij Verordening (EG) nr. 761/2001.

Het logo moet zodanig geplaatst worden dat het duidelijk verwijst naar de gevalideerde informatie.

3.2. Voorbeelden

De volgende voorbeelden verduidelijken bovenstaande uitgangspunten voor geregistreerde organisaties. In alle gevallen die worden aangegeven met „Toegestaan”, dient voldaan te worden aan de criteria die genoemd worden in bijlage III, punt 3.5, onder a) tot en met f). In de gevallen waarin „Niet toegestaan” wordt aangegeven, wordt vermeld aan welke van de in bijlage III, punt 3.5, genoemde criteria niet wordt voldaan.

Nr.	Voorbeeld	Status
1	Logo (versie 2) in de kop van een verzameling relevante en gevalideerde prestatiegegevens voor de overheid	Toegestaan
2	Logo (versie 2) geplaatst op een brochure voor de werknemers met gevalideerde informatie over de werking van het milieubeheersysteem	Toegestaan
3	Logo (versie 2) op de omslag van een brochure voor klanten en leveranciers; inhoud overgenomen uit de gevalideerde milieuverklaring	Toegestaan
4	Logo (versie 2) in het kader van het jaarlijks milieurapport van een holding waarvan niet-geregistreerde dochtermaatschappijen deel uitmaken, bovenaan de tekst over het gevalideerde milieubeheersysteem in enkele duidelijk genoemde onderdelen van de holding	Toegestaan
5	Logo (versie 2) op de omslag van het milieurapport van de onderneming; onderdelen van de onderneming zijn niet geregistreerd	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder a), d), e) en f)
6	Logo (versie 2) op de omslag van een verslag van de onderneming (organisatie in haar geheel geregistreerd)	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder a), d), e) en f)
7	Logo (versie 2) als grafische achtergrond van een verzameling gevalideerde milieugegevens in een verslag van de onderneming	Toegestaan
8	Logo (versie 2) als grafische achtergrond van een gevalideerd advies voor klanten over een verantwoorde verwijdering van een product	Toegestaan
9	Logo (versie 2) naast gevalideerde milieu-informatie op de website van een organisatie	Toegestaan
10	Logo (versie 2) geplaatst naast een gevalideerde mededeling op een vrachtauto van een geregistreerd distributiebedrijf naast de naam van het bedrijf, luidend: „Wij hebben tussen 1995 en 1998 het gemiddelde dieselgebruik van ons bedrijfswagenpark met 20 % teruggebracht tot xy liter per 100 km”	Toegestaan
11	Logo (versie 2) naast een mededeling aangebracht op een vrachtwagen met het beeldmerk van de winkelier die luidt: „Milieuvriendelijke bezorging”	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder a), b), c), d), e) en f)
12	Logo (versie 2) op een pagina van een winkelcatalogus met gevalideerde informatie-eisen voor leveranciers	Toegestaan

4. LEIDRAAD VOOR HET GEBRUIK VAN HET LOGO ALS AANKONDIGING VAN DE DEELNAME VAN DE ORGANISATIE AAN HET EMAS-SYSTEEM (ARTIKEL 8, LID 2, ONDER d), VAN DE VERORDENING)

4.1. *Algemene eisen*

Het gebruik van het logo (versie 1) in overeenstemming met artikel 8, lid 2, onder d), is bedoeld om het publiek en andere belanghebbenden duidelijk te maken dat een organisatie is geregistreerd. Het is daarom noodzakelijk dat het logo duidelijk en exclusief aan de geregistreerde organisatie wordt toegekend. Verwarring met organisaties die niet EMAS-geregistreerd zijn, dient voorkomen te worden.

Geregistreerde organisaties en aanbieders van communicatiediensten die namens hen werken, mogen niet de indruk wekken dat de laatstgenoemden zelf hebben voldaan aan de EMAS-eisen als dat niet het geval is.

4.2. *Voorbeelden*

De volgende voorbeelden verduidelijken de bovengenoemde uitgangspunten voor geregistreerde organisaties:

Nr.	Voorbeeld	Status
1	Logo (versie 1) op de omslag van een informatiebrochure (die geen informatie over het milieu bevat) (organisatie in haar geheel geregistreerd)	Toegestaan
2	Logo (versie 1) op de omslag van een verslag van de onderneming (organisatie niet in haar geheel geregistreerd)	Niet toegestaan, daar complete registratie is vereist
3	Logo (versie 1) op de omslag van een verslag van de onderneming (organisatie in haar geheel geregistreerd)	Toegestaan
4	Opslagtank op een geregistreerd terrein beschilderd met het logo (versie 1)	Toegestaan
5	Logo (versie 1) in een krant als grafische achtergrond in een gezamenlijke advertentie van twee bedrijven waarin hun samenwerking op milieugebied binnen de toeleveringsketen wordt aangekondigd (het ene bedrijf is geregistreerd en het andere niet)	Niet toegestaan, daar de indruk wordt gewekt dat beide ondernemingen EMAS-geregistreerd zijn
6	Logo (versie 1) in een winkelcatalogus naast een lijst van merknamen van leveranciers (waarvan enkelen niet zijn geregistreerd)	Niet toegestaan, daar de indruk wordt gewekt dat alle leveranciers EMAS-geregistreerd zijn
7	Logo (versie 1) aangebracht naast de toegangsdeur van een vliegtuig, gefabriceerd door een geregistreerde fabrikant, gebruikt door een niet-geregistreerde luchtvaartmaatschappij	Niet toegestaan, daar de indruk wordt gewekt dat het vliegtuig door de luchtvaartmaatschappij volgens de EMAS-eisen wordt gebruikt
8	Logo (versie 1) aangebracht op een bus naast de naam van een geregistreerde openbaarvervoersorganisatie waaronder de bus ressorteert	Toegestaan
9	Logo (versie 1) naast de naam van een geregistreerde organisatie op het wagenpark van die organisatie	Toegestaan
10	Logo (versie 1) op een plaatje bij de ingang van een geregistreerd warehouse	Toegestaan
11	Logo (versie 1) op formulieren die worden gebruikt door een geregistreerde overheidsinstantie	Toegestaan

5. LEIDRAAD VOOR HET GEBRUIK VAN HET LOGO IN ADVERTENTIES VOOR PRODUCTEN, ACTIVITEITEN EN DIENSTEN (ARTIKEL 8, LID 2, ONDER e), ARTIKEL 8, LID 2, ONDER a) EN b), EN BIJLAGE III, PUNT 3.5)

5.1. *Algemene eisen*

Met Verordening (EG) nr. 761/2001 wordt meer nadruk gelegd op de indirecte milieuaspecten dan het geval was met Verordening (EEG) nr. 1836/93. Daarbij spelen de kenmerken van producten, activiteiten en diensten een centrale rol. Het is de bedoeling organisaties te stimuleren om bij hun producten informatie te leveren over hun milieuprestatie in verband met hun producten en om hun marketingmiddelen in te zetten om de doelstellingen van EMAS te promoten. Dit omvat zowel milieuaspecten die indirect verband houden met het product als directe kenmerken van dat product — vooropgesteld dat die door de verificateur gevalideerd zijn.

In geen geval mag alleen het logo gebruikt worden voor producten, activiteiten en diensten (zoals een milieukeur). Een duidelijk zichtbaar verband met de gevalideerde informatie is noodzakelijk. De gevalideerde informatie moet apart staan van andere informatie die wordt verstrekt.

De informatie waarop het logo betrekking heeft, moet conform de in bijlage III, punt 3.5, onder a) tot en met f), genoemde uitgangspunten geselecteerd worden.

Volgens artikel 8, lid 2, onder e), in combinatie met artikel 8, lid 2, onder a) en d), is het toegestaan om het EMAS-logo te gebruiken om

- deelname van de organisatie aan EMAS aan te geven (versie 1),
- aan te geven dat een product, activiteit of dienst is geproduceerd door een EMAS-geregistreerde organisatie (versie 1) en
- om de geloofwaardigheid van gevalideerde informatie die direct of indirect verband houdt met producten, activiteiten en diensten te verhogen (versie 2).

Een duidelijk zichtbaar verband met de gevalideerde informatie is noodzakelijk. Alle activiteiten die te maken hebben met de bij het logo verstrekte informatie dienen onderworpen te zijn aan de beheercontrole van een geregistreerde organisatie.

Het log kan worden gebruikt op verschillende manieren zoals:

- in advertenties voor producten (bv. in kranten of catalogi),
- in handleidingen,
- in andere media (bv. televisie en websites),
- op schappen en rekken waarop producten, activiteiten en diensten worden gepresenteerd aan de klanten,
- op tentoonstellingsstands, enz.

De organisatie die het logo gebruikt dient controle te hebben over en verantwoordelijkheid te dragen voor de wijze waarop het logo wordt gepresenteerd. Er moet een duidelijk aanwijsbare relatie bestaan tussen het logo en de activiteit, het product of de dienst waarmee het in verband wordt gebracht.

Ook hier is het niet zozeer de technische wijze waarop het logo wordt gepresenteerd die bepaalt of het gebruik is toegestaan of niet, maar de inhoud van de verstrekte informatie. De organisatie moet in ieder apart geval duidelijk maken over welke informatie het gaat:

a) Informatie die indirect het product, de activiteit of de dienst betreft

Indien het logo (versie 2) is bedoeld om bijvoorbeeld

- prestatiekenmerken van de relevante productieprocessen,
- kenmerken van het milieubeheer van de organisatie,

- milieubeleid, milieudoelstellingen en milieutaakstellingen,
- algemene gegevens betreffende de milieuprestatie

aan te geven, dient relevante gevalideerde informatie te worden verstrekt in de advertentie die herkenbaar moet zijn als informatie die verband houdt met specifieke gevalideerde kenmerken van het milieubeheer van de organisatie.

Beweringen over milieuaspecten die niet voldoende worden gedekt door het milieubeheer van de organisatie, zijn niet toegestaan.

b) Informatie die direct het product, de activiteit of de dienst betreft

Indien het logo (versie 2) is bedoeld om bijvoorbeeld

- milieurelevante kenmerken van het product, de activiteit of de dienst zelf,
- kenmerken van het product in de gebruiksfase of na gebruik,
- verbetering van de milieuprestatie voor de producten of diensten,
- doelstellingen of taakstellingen van het milieubeleid voor producten en diensten,
- gegevens over de milieuprestatie voor het product, de activiteit of de dienst

aan te geven, moet in de advertentie relevante gevalideerde informatie worden verstrekt die herkenbaar moet zijn als verband houdend met specifieke gevalideerde kenmerken van het product.

Ook hiervoor geldt dat beweringen over milieuaspecten die onvoldoende door het milieubeheer van de organisatie worden bestreken, niet zijn toegestaan.

Drie fundamentele beperkingen bij het gebruik van het logo dienen gerespecteerd te worden. Het is niet geoorloofd het logo te gebruiken:

- op producten en productverpakkingen,
- in combinatie met vergelijkende beweringen die betrekking hebben op concurrerende producten, activiteiten en diensten, en
- in advertenties voor producten zonder duidelijke informatie/aanwijzing over de kenmerken van de organisatie of van het product waarvoor het logo wordt gebruikt.

Derhalve geeft het EMAS-logo als zodanig geen informatie aan de consument (zoals bij een milieukeur wel het geval is), maar duidt het op de gevalideerde status van de verstrekte informatie. Met andere woorden het is een „stempel voor de betrouwbaarheid van de informatie” maar geen „stempel voor een topproduct”.

Daarnaast zijn in alle gevallen waarin een systeem voor een milieukeur voor een product, een activiteit of een dienst bestaat (d.w.z. waar bepaalde eisen bestaan voor de EU-milieukeur of voor nationale milieukeuren), de volgende eisen van toepassing:

- De organisatie en de verificateur zijn verplicht, zoals hierboven in de algemene uitgangspunten wordt aangegeven en in de voorbeelden wordt geïllustreerd, om de nodige speciale maatregelen te nemen ter voorkoming van verwarring met een bestaande milieukeur.
- Organisaties en verificateurs moeten rekening houden met criteria voor de milieukeur voor het product bij de controle op de te verstrekken informatie aan de hand van de eisen die zijn genoemd in bijlage III, punt 3.5, onder a) tot en met f).
- Er wordt rekening gehouden met alle milieukeursystemen die relevant zijn voor de markt waarin het logo wordt gebruikt.
- Het is in geen enkel geval toegestaan om te verwijzen naar criteria die zijn vastgelegd voor relevante milieukeuren.

5.2. Voorbeelden

De volgende voorbeelden verduidelijken bovenstaande uitgangspunten. In alle gevallen die worden aangeduid als „toegestaan” dient voldaan te worden aan de criteria die genoemd worden in bijlage III, punt 3.5, onder a) tot en met f). In de gevallen waarin „niet toegestaan” wordt aangegeven, wordt vermeld aan welke van de in bijlage III, punt 3.5, genoemde criteria niet wordt voldaan.

Nr.	Voorbeeld	Status
1	Logo (versie 1) naast de gevalideerde informatie „Geproduceerd door een EMAS-geregistreerde organisatie” in een advertentie	Toegestaan
2	Logo (versie 1 of 2) naast de gevalideerde informatie „Op milieugebied superieur aan andere producten”	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder a), b), c), d), e) en f)
3	Logo (versie 2) naast de gevalideerde informatie „Energie-efficiëntie bij productie tussen 1996 en 1999 met 20 % verhoogd”	Toegestaan
4	Logo (versie 1 of 2) op een foto van een product zonder verdere informatie	Niet toegestaan vanwege de kans op verwarring met een product-keurmerk
5	Logo (versie 2) naast de gevalideerde informatie „60 % van onze leveranciers EMAS-geregistreerd in 1998”	Toegestaan
6	Logo (versie 2) naast de gevalideerde informatie „Jaarlijks bijgewerkte milieuverklaring verkrijgbaar bij ...”	Toegestaan
7	Logo (versie 2) naast de gevalideerde informatie „Energieverbruik van het product verminderd met 10 % vergeleken met het model van 1997”	Toegestaan
8	Logo (versie 2) naast de gevalideerde verklaring van een bank over de integratie van milieuaspecten in haar investeringscriteria	Toegestaan
9	Logo (versie 2) naast de gevalideerde mededeling in een winkelcatalogus waarin criteria voor leveranciers ten aanzien van het milieu worden vermeld	Toegestaan
10	Logo (versie 2) in een mededeling in een winkelcatalogus waarin staat: „Milieueffecten van de artikelen in onze schappen sinds 1998 verminderd met 20 %”	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder a), b), c) en e)
11	Logo (versie 2) naast de gevalideerde bewering „Geluidsreductie met 10 %, vergeleken met het model van 1997”. Er bestaat een milieukeur die geluidsniveaus vereist die lager zijn dan de prestaties van het product op dit gebied. Er is rekening gehouden met de criteria van de milieukeur	Toegestaan
12	Logo (versie 2) naast de gevalideerde informatie waarin wordt gezegd dat het aantal klachten in verband met stankoverlast bij een slachthuis in 1999 met 20 % is afgenomen, vergeleken met 1998	Toegestaan
13	Logo (versie 2) naast de mededeling van een olieraffinaderij inhoudende dat het papiergebruik per ton geproduceerde benzine met 10 % is verminderd	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder d) en f)
14	Logo (versie 1 of 2) naast een foto van een niet-geregistreerd vakantieoord in de catalogus van een geregistreerde reisorganisatie	Niet toegestaan, daar de organisatie waaraan het logo wordt toegeschreven (het vakantieoord) niet is geregistreerd
15	Logo (versie 2) op bladzijde 2 van een reisbrochure waar gevalideerde informatie wordt gegeven over de maatregelen die zijn genomen op het gebied van duurzaam toerisme	Toegestaan
16	Logo (versie 2) in een advertentie van een papierfabrikant die gevalideerde informatie bevat over de eisen die inzake een verantwoord bosbeheer aan leveranciers worden gesteld	Toegestaan
17	Logo (versie 2) naast gevalideerde informatie in het tijdschrift van een luchtvaartmaatschappij aan boord van een vliegtuig	Toegestaan

Nr.	Voorbeeld	Status
18	Logo (versie 2) in een advertentie voor absorberend papier naast de mededeling: „Wij hebben een recyclinggehalte bereikt dat overeenkomt met de eisen van de „Blauwe Engel””	Niet toegestaan, strijdig met de eisen van deze leidraad (zie punt 5.1)
19	Logo (versie 2) in een advertentie voor een koelkast waarin wordt beweerd: „Wij doen 10 % meer dan wij volgens de eisen van de EU-milieukeur moeten doen”	Niet toegestaan, strijdig met de eisen van deze leidraad (zie punt 5.1)
20	Logo (versie 2) in een advertentie voor een computer die onderdelen bevat die door een niet-geregistreerde leverancier zijn geleverd en waarin beweerd wordt: „Minder milieueffecten tijdens de levenscyclus overeenkomstig EMAS”	Niet toegestaan, strijdig met bijlage III, punt 3.5, onder a), b), e) en f)